

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ПОКРАЈИНСКИ ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ

ИЗВЕШТАЈ О СПРОВОЂЕЊУ ПРОГРАМА ЗАШТИТЕ ПРИРОДНИХ ДОБАРА ЗА 2011. ГОДИНУ

Нови Сад, 2011.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ПОКРАЈИНСКИ ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ

**ИЗВЕШТАЈ О СПРОВОЂЕЊУ
ПРОГРАМА ЗАШТИТЕ ПРИРОДНИХ ДОБАРА
ЗА 2011. ГОДИНУ**

Директор:

др Биљана Пањковић

Нови Сад, 2011.

Садржај

УВОД	1
ЗАШТИТА ПРИРОДЕ	1
1. ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ДОБАРА	3
1.1. СТУДИЈЕ ЗАШТИТЕ	5
1.2. ВАЛОРИЗАЦИЈА ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ	9
1.3. ПРЕДЛОЗИ ЗА СКИДАЊЕ ЗАШТИТЕ ЗАШТИЋЕНИХ ПОДРУЧЈА	10
1.4. СТРУЧНИ НАДЗОР, САРАДЊА СА ИНСПЕКЦИЈСКИМ СЛУЖБАМА И УПРАВЉАЧИМА ПРИРОДНИХ ДОБАРА	10
1.5. РЕГИСТАР ЗАШТИЋЕНИХ ПРИРОДНИХ ДОБАРА	17
1.6. ОЧУВАЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ВРСТА И СТАНИШТА	17
1.7. УСЛОВИ, МИШЉЕЊА И ПЛАНСКА ДОКУМЕНТАЦИЈА	23
1.8. САРАДЊА СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ СТРАНАМА СА ЦИЉЕМ УСКЛАЂИВАЊА АКТИВНОСТИ СА ПОТРЕБАМА ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ	24
2. МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА	26
3. ПРОМОТИВНО ЕДУКАТИВНА ДЕЛАТНОСТ	28
3.1. ЕДУКАТИВНА АКТИВНОСТ	29
3.2. ПРИКУПЉАЊЕ И ОБРАДА МАТЕРИЈАЛА ЗА ПРИРОДЊАЧКЕ ЗБИРКЕ	31
3.3. ИЗЛОЖБЕНИ ПРОСТОР ЗАВОДА	32
3.4. САРАДЊА СА ДРУГИМ УСТАНОВАМА	33
3.5. САЈАМСКЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ	33
3.6. НАСТУПИ У МЕДИЈИМА	33
3.7. ОРГАНИЗАЦИЈА ПРЕДАВАЊА И ПРЕЗЕНТАЦИЈА У ЗАВОД	35
3.8. ДРУГЕ ПРОМОТИВНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ	36
4. ПРОГРАМИ УСАВРШАВАЊА КАДРОВА ЗАВОДА	36
4.1. ОБЈАВЉЕНИ РАДОВИ, УЧЕШЋЕ НА ДОМАЋИМ И МЕЂУНАРОДНИМ СКУПОВИМА И РАДИОНИЦИМА И	36
4.2. УЧЕШЋЕ НА ПРОГРАМИМА ОБУКЕ	39
5. ИНФОРМАЦИОНИ СИСТЕМ	39
6. ПРАВНИ ПОСЛОВИ	42
7. ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ	44

УВОД

Покрајински завод за заштиту природе (у даљем тексту: Завод) је стручна установа која обавља послове заштите природе и природних добара на територији АП Војводине. Основан је 1966. године, а од 1992. до 2010. године био је у саставу Завода за заштиту природе Србије, као Одељење или Радна јединица у Новом Саду. Од 1.4. 2010. године поново је прерастао у Покрајински завод за заштиту природе (Покрајинска скупштинска одлука о оснивању Покрајинског завода за заштиту природе, "Службени лист АПВ", број 2/2010). На тај начин, остварен је континуитет рада на заштити природе у АП Војводини, у трајању од 45 година.

Завод послује као установа, у складу са прописима о јавним службама, а обавља послове заштите природе и природних добара утврђене Законом о заштити природе («Службени гласник РС», број 36/2009, 88/2010, 91/2010), Покрајинском скупштинском одлуком о оснивању Покрајинског завода за заштиту природе и Статутом Покрајинског завода за заштиту природе ("Службени лист АПВ", број 9/2010).

Брига о природи и природним вредностима на подручју АП Војводине основни је задатак и законска обавеза Покрајинског завода за заштиту природе, стручне покрајинске институције, која прати стање и оцењује очуваност природе, води поступак проглашења нових и стара се о постојећим заштићеним природним добрима, уз сарадњу са њиховим управљачима. Завод утврђује услове и мере заштите под којима радови у природи и пројекти развоја задовољавају стандарде заштите врста, станишта, екосистема и објеката геонаслеђа, спроводи промотивне и едукативне програме, а као члан Међународне уније за заштиту природе (IUCN), сарађује са бројним међународним организацијама.

ЗАШТИТА ПРИРОДЕ

У 2011. години израђен је Средњорочни програм заштите природних добара за период 2011. – 2020. (број 02–133, од 28. 1. 2011.) који је добио сагласност Скупштине Аутономне покрајине Војводине (Одлука о давању сагласности на Средњорочни програм заштите природних добара Покрајинског завода за заштиту природе за период 2011. - 2020, број 023-2/11 од 5. 4. 2011.), као и сагласност Владе Републике Србије (Решење о давању сагласности на Средњорочни програм заштите природних добара Покрајинског завода за заштиту природе за период 2011. - 2020, број 353-5627/2011, од 14.07.2011.; „Сл. Гласник РС“, 54/2011).

Полазећи од Средњорочног програма заштите природних добара за период 2011. - 2020. урађен је Програм заштите природних добара за 2011. годину, који је добио сагласност Владе АП Војводине (Решење о давању сагласности на Програм заштите природних добара Покрајинског завода за заштиту природе за 2011. годину, број: 023-27/2011 од 9. 3. 2011.).

Програм заштите природних добара уједно представља и програм рада Покрајинског завода за заштиту природе.

Програмом за 2011. годину одређени су дугорочни и краткорочни циљеви заштите природе. Током 2011. године Покрајински завод за заштиту природе остварио је циљеве кроз следеће активности:

Дугорочни циљеви:

1. Студијама заштите, као стручно-документационим основама за доношење аката о заштити, стекли су се услови за повећање површине под заштитом у АП Војводини за 3.972, 81 ha. Са површинама заштићених подручја, као и подручјима у поступку заштите за која су студије заштите достављене 2010. године, стекли су се услови да се 7,2% површине АП Војводине стави под заштиту (табела 1).
2. Одређена је основна национална еколошка мрежа у АПВ. Поред еколошки значајних подручја, на 2/3 територије АП Војводине исказани су еколошки коридори од међународног, регионалног и локалног значаја, као основа за успостављање функционалне еколошке мреже.
3. Спровођене су припреме на успостављању ЕУ еколошке мреже Натура 2000 у Републици Србији, одређени су задаци и активности које претходе успостављању ове мреже.
4. Спровођене су активности на мониторингу и заштити строго заштићених врста, који се одвија у континуитету од 2003. године.
5. У оквиру промотивно - едукативне делатности, кроз предавања, промоције, јавне расправе, научне радове, публикације, сајмове, програме обуке и наступе у медијима, ширена је свест о потребама заштите природе.

Краткорочни циљеви:

1. Рађено је 19 студија заштите, и то: 5 студија заштите за нова заштићена подручја, 4 студије заштите на пословима ревизије природних вредности заштићених подручја, док је 10 студија заштите усклађено са Законом о заштити природе.
2. Настављена су вишегодишња теренска истраживања већих природних целина: Нера – Караш, Бара Русанда, Потамишје, Горње и Доње Потисје, са циљем валоризације и припреме студија заштите.
3. Ревизија природних вредности заштићених подручја ради доношења новог акта о заштити: НП „Фрушка гора“ (Закон о НПФГ), СРП „Засавица“, ПП „Тиквара“, ПП „Бељанска Бара“ и ПП „Палић“, као и теренска истраживања за успостављање заштите Парка у Алибунару, Дрвореда храста лужњака на Палићу и Лесног профила циглане у Руми.
4. Реализовано је 27 стручних надзора у заштићеним подручјима.
5. Пружана је стручна помоћ управљачима заштићених природних добара у Војводини;
6. По посебним пројектима спровођене су активности на мониторингу и заштити 14 строго заштићених врста.
7. Рад на успостављању Еколошке мреже у АПВ као дела Националне Еколошке мреже (урађено за 2/3 површине Војводине).

8. Рад на успостављању ЕУ еколошке мреже Натура 2000 у Републици Србији, као део националне еколошке мреже – учешће у изради Акционог плана на успостављању еколошке мреже Натура 2000 у РС, за период 2011. – 2020, као и учешће на пројекту јачања административног система за еколошку мрежу Натура 2000 (Twinning Project Sr 07- IB-EN-092).
9. Настављена је обрада картографских података у ГИС, као и ажурирање базе података Информационог система Завода (ИС).
10. Издато је 686 услова и 300 мишљења на просторно планску и пројектно-техничку документацију, као и друге радове и активности, са циљем очувања и унапређења биолошке и геолошке разноврсности и одрживог коришћења ресурса.
11. Одржано је 25 предавања, објављен је 21 научни рад, учествовано је на 2 сајма, 5 радионица, 5 програма обуке и реализована су 34 наступа у медијима.
12. Успостављен је веб – сајт Завода: www.pzzp.rs.

1. ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ДОБАРА

Заштита природе и природних добара као основна делатност Завода подразумева истраживање природних и предеоних одлика, анализу и вредновање појава, процеса, објеката, подручја, ресурса и амбијенталних целина, њихову валоризацију и израду студија заштите, као основу за законску заштиту природних вредности. Уз то, заштита природе спроводи се и кроз стручни надзор, дефинисање, усмеравање и спровођење мера активне заштите као и издавање услова и мишљења за активности у поступку израде просторно-планске и инвестиционо-техничке документације. Услед недовољне стручне и кадровске опремљености управљача, вршен је редован стручни надзор и пружана помоћ управљачима. Овако бројни и сложени послови захтевају непрекидно присуство стручњака на терену, без обзира о ком се сегменту делатности Завода ради.

Доношењем Закона о изменама и допунама Закона о заштити природе (Сл. Гласник РС 88/2010 од 23.11.2010.), извршене су и измене и допуне садржаја студија заштите. Из тих разлога, студије које су завршене, усаглашаване и предане Министарству, покрајинској администрацији или локалној самоуправи су допуњене и измењене.

Укупно је израђено нових 9 (Табела 1) и усклађено 10 студија заштите, што укупно износи 19 студија. Спровођене су и активности на изради још 4 студије, чији се завршетак очекује у 2012, односно 2013. години.

Израђено је 5 студија заштите за нова заштићена подручја:

- ПП „Русанда“
- ПИО „Караш - Нера“
- СП „Парк у Алибунару“
- СП „Дрворед храста лужњака на Палићу“
- СП „Лесни профил циглане у Руми“

Израђене су 4 студије заштите на ревизији природних вредности заштићених подручја:

- НП „Фрушка гора“
- ПП „Палић“
- ПП „Бегечка јама“
- ПП „Тиквара“

Са Законом о заштити природе усклађено је 10 студија:

- СРП „Тителски брег“
- СРП „Окањ бара“
- СРП „Карађорђево“
- ПП „Бељанска бара“
- ЗС „Бара Трсковача“
- СП „Јуришина хумка“
- СП „Чарнок“
- СП „Дворска башта“
- СП „Градски парк“, Вршац
- СП „Парк Института у Сремској Каменици“

Табела 1. Приказ површина природних добара за која су израђене студије заштите у 2011. години

Природно добро	Стара површина (ha)	Нова површина (ha)	Разлика (ha)	Разлика (%)
НП „Фрушка гора“	25.393	26.654	1.261	+ 5
ПИО „Караш – Нера“	-	1541,2700	1541,27	+100
СРП „Русанда“	-	1159,9789	1159,9789	+100
ПП „Палић“	712,4	712,4000	-0,5	-0,06
ПП „Бегечка јама“	379,4	489,5000	110,1	+29,02
ПП „Тиквара“	507	531,000	24	+4,7
СП „Парк у Алибунару“	-	1,9347	1,9347	+100
СП „Стабла храста лужњака на Палићу“	-	2,2585	2,2585	+100
СП „Лесни профил циглане у Руми“	-	8,4644	8,4644	+100
УКУПНО			3972,81	

Остварене су стручне основе за стављање под заштиту додатних 3972,81 хектара, што са површинама заштићених подручја, и подручјима за чију заштиту су студије достављене 2010. године, укупно чини 7,2% површине АП Војводине.

1.1. СТУДИЈЕ ЗАШТИТЕ

1.1.1. НОВА ЗАШТИЋЕНА ПОДРУЧЈА

1.1.1.1. ПП „Русанда“

Студија завршена. Доставиће се Покрајинском секретаријату за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине ради доношења акта о заштити.

Укупна површина: 1159, 9789 ha, (режим заштите II степена 397,7284 ha; режим заштите III степена 762,2505 ha).

Подручје предложено за заштиту обухвата слано језеро, познато као Русанда и слатинска станишта у окружењу језера, која се пружају између насеља Меленци и Кумане. Ови типови станишта су приоритет заштите у Србији и панонском биогеографском региону.

1.1.1.2. ПИО „Караш-Нера“

Студија завршена. Доставиће се Покрајинском секретаријату за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине ради доношења акта о заштити.

Укупна површина: 1541,27 ha (режим заштите II степен 480,5 ha; режим заштите III степена 1060,77 ha).

Подручје предложено за заштиту обухвата старе меандре реке Караш од насеља Дупљаја до ушћа у Дунав, пешчарска и степска станишта на локалитету Мали песак, као и реку Неру са приобаљем у граничном појасу ка Румунији.

1.1.1.3. СП “Парк у Алибунару”

Студија је завршена.

Предата СО Алибунар ради доношења акта о заштити.

Укупна површина: 1.9347 ha

Предложено заштићено подручје обухвата стари парк који се налази у центру насеља Алибунар.

1.1.1.4. СП “Дрворед храста лужњака на Палићу”

Завршена студија.

Предата на усвајање Скупштине града Суботица.

Укупна површина: 2.2585 ha

Предложено заштићено подручје обухвата дрвореде храста лужњака у улици Беле Бартока и на тргу Мађар Ласла, као и дрворед у ул. Петефи Шандора на Палићу.

1.1.1.5. СП “Лесни профил циглане у Руми”

Завршена студија.

Предата на усвајање СО Рума

Укупна површина: 8.4644 ha (режим заштите III степена: 8,4644 ha).

Предложено заштићено подручје обухвата део откривеног површинског копа ИГМ „Рума“, које садржи пет фосилних земљишта и шест лесних хоризоната насталих у другој половини средњег у горњем плеистоцену, односно током 350.000 година. Јединствени налаз фосилних остатака јединки плеистоценског медведа.

1.1.2. РЕВИЗИЈА ЗАШТИЋЕНИХ ПОДРУЧЈА

1.1.2.1. НП „Фрушка гора“

Израђена је Стручно документациона основа за потребу доношења Закона о Националном парку Фрушка гора (бр. 02-1832 од 9.11.2011. године). Предата је Министарству заштите животне средине, рударства и просторног планирања.

Јавна расправа: 1.12.2011.; 15.12.2011.

Укупна површина: 26.654, ha, (режим заштите I степена 933 ha; режим заштите II степена 17.726 ha; режим заштите III степена 7.995 ha). Повећање површина за 1.261 ha.

Проширењем граница Националног парка „Фрушка гора“ обухваћена су степска и шумо-степска станишта на Фрушкогорском лесном платоу, као и плавна станишта уз реку Дунав.

1.1.2.2. ПП „Палић“

Студија је завршена (број 02-1531, дана 14.9.2011. године).

Предата надлежном органу Града Суботица ради доношења новог акта о заштити.

Укупна површина: 712,4 ha, смањење површине за 0,5 ha. (режим заштите I степена 5 ha, режим заштите II степена 216,24 ha, режим заштите III степена 419,12 ha. Заштитна зона 1698,13 ha.

Ревизија природних вредности је рађена због промена законске регулативе, као и потребе усаглашавања развојних планова Бање „Палић“ са интересима заштите природних вредности. Ради усклађивања интереса корисника простора формирана је радна група за ревизију на чијим састанцима су разматрани предлози предложених промена граница и мера заштите. Припремљени предлози нових режима и мера заштите су послати свим заинтересованим странама крајем маја, а достављене примедбе су разматране на састанцима организованим у сарадњи са Градском управом.

1.1.2.3. Парк природе „Бегечка јама“

Студија заштите завршена.

Предата у секретаријат за заштиту животне средине града Новог Сада ради доношења новог акта о заштити.

Укупна површина: 489,5 ha (режим заштите II степена 130,14 ha, режим заштите III степена 359,37 ha. Заштитна зона 387,75 ha. Повећање површине за 110,1 ha.

Валоризацијом природних вредности и проценом њихове угрожености, проширене су границе заштићеног подручја на острва и пешчане спрудове у

приобаљу Бегечке јаме и на приобални појас Дунава. Проширењем је обухваћан и одбрамбени насип од поплава ради обезбеђивања функционисања еколошког коридора реке Дунав.

1.1.2.4. Парк природе „Тиквара“

Студија завршена.

Укупна површина: 553, 9194 ha, (режим заштите II степена 178,37 ha; режим заштите III степена 375,5494 ha). Заштитна зона 387,75 ha. Повећање површине за 45,7837 ha.

Ревизијом природних вредности ПП „Тиквара“ проширена је граница заштите на приобални појас Дунава у ширини од 30 метара, обухваћајући пешчани спруд уз обалу, као и на насип ради обезбеђивања функционисања еколошког коридора реке Дунав.

1.1.3. УСКЛАЂИВАЊЕ СТУДИЈА СА ЗАКОНОМ О ЗАШТИТИ ПРИРОДЕ („Сл. Гласник РС“, 36/2009, 88/2010, 91/2010)

1.1.3.1. СРП „Тителски брег“

Студија заштите усклађена са Законом о заштити природе (број 02-1933 од 28.11.2011.).

Студија је предата на усвајање Министарству животне средине, рударства и просторног планирања (30.11.2011. године).

Укупна површина: 496,0567 ha, (режим заштите I степена 69,1577 ha; режим заштите II степена 246,1299 ha; режим заштите III степена 180,7691 ha). Заштитна зона 8.643 ha. Студија јавно презентована будућем управљачу, ЈП СРП „Тителски брег“, кога је основала општина Тител, као и члановима управе ЈП и заинтересованим НВО.

1.1.3.2. СРП „Окањ бара“

Студија заштите усклађена са Законом о заштити природе (број 02-1977 од 6.12.2011.).

Студија је предата на усвајање Министарству (6.12.2011.).

Укупна површина: 5480,9404 ha, (режим заштите I степена 165,7590 ha; режим заштите II степена 3160,7875 ha; режим заштите III степена 2154,3939 ha). Заштитна зона: 4143 ha.

1.1.3.3. СРП „Карађорђево“

Студија заштите усклађена са Законом о заштити природе.

Студија је предата на усвајање Министарству ради доношења нове Уредбе о заштити.

Укупна површина: 4239,0799 ha, (режим заштите I степена 130,4811 ha; режим заштите II степена 1649,5206 ha; режим заштите III степена 2459,0782 ha).

1.1.3.4. ПП „Бељанска бара“

Студија заштите је усклађена са Законом о заштити природе (број 02-841, од 25.5.2011.).

По један примерак студије је достављен Скупштини општине Србобран и Скупштини општине Бечеј ради доношења Одлуке о заштити. (25.5.2011.).

Укупна површина: 173,3 ha, (режим заштите II степена 89,4 ha; режим заштите III степена 83,9 ha).

1.1.3.5. Заштићено станиште „Трсковача“

Текст Студије заштите је усклађен са Законом о заштити природе (02- 423, од 22.2.2011.).

Студија је достављена Скупштини општине Рума (22.3.2011). која је донела Одлуку о проглашењу заштићеног станишта „Бара Трсковача“ (број: 06-122-13/2011-III, од 30.9.2011.).

Укупна површина: 168,1544 ha, режими заштите (II степен 42,8118 ha; III степен 125,3426 ha).

1.1.3.6. СП „Јуришина хумка“

Текст Студије заштите је усклађен са Законом о заштити природе (02-2042, од 14.12.2011.).

Предата 23.12.2011. општинској управи у Жабљу за потребе доношења новог акта о заштити.

Укупна површина: 0,23 ha, режими заштите (II степен 0,18 ha; III степен 0,05 ha).

Студија је усклађена са изменама Закона о заштити природе који се односе на режиме, мере и концепт заштите и развоја, као и усклађивање интереса заштите и коришћења природних ресурса.

1.1.3.7. Споменик природе „Чарнок“

Студија заштите је усклађена са Законом о заштити природе (број 02- 96, од 20.1.2012.).

Студија је предата општинској управи Врбас за потребе доношења новог акта о заштити (23.1.2012.).

Укупна површина: 3,22 ha, режими заштите (II степен 2 ha; III степен 1,22 ha).

У поступку ревизије Споменика природе, сачињена је и допуњена студија о заштити подручја, у складу са изменама Закона о заштити природе. Допуњени су подаци о корисницима простора, решаване конфликтне ситуације са непосредним корисницима простора (пољопривредне површине, преоравање подножја кружног бедема, археолошка ископавања).

1.1.3.8. СП „Дворска башта“, Сремски Карловци

Студија заштите је усклађена са Законом о заштити природе (број 02- 875, од 31.05.2011.).

Студија је достављена Скупштини општине Сремски Карловци (31.5.2011.) ради доношења новог акта о заштити.

Укупна површина: 7,29 ha. Повећање површине за 0,32 ha.

1.1.3.9. СП „Градски парк“, Вршац

Студија заштите је усклађена са Законом о заштити природе (број 02- 353, од 9.03.2011.).

Студија је достављена Покрајинском секретаријату за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине (31.5.2011.).

Укупна површина: 5,54 ha. Смањење површине за 0,38 ha.

1.1.3.10. СП „Парк Института у Сремској Каменици“

Студија заштите је усклађена са Законом о заштити природе (број 02-1617, од 27.09.2011.).

Студија је предата на усвајање Градској управи за заштиту животне средине Града Новог Сада, дана 29.9.2011. године.

Укупна површина: 35,9102 ha. Повећање површине за 9,9102 ha.

1.2. ВАЛОРИЗАЦИЈА ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ

1.2.1. СРП „Засавица“ - ревизија

Обављена су планирана теренска истраживања за потребе ревизије природних вредности.

Катастарски подаци за заштићено природно добро су прибављени. Усклађен је катастар и власништво.

Завршетак студије током прве половине 2012. године.

1.2.2. „Горње Потисје“

Истраживања вредних старих меандара у Потисју су започета и спроведена само током 2008. године. Настављена су 2011. године, у складу са програмом рада, када је реализовано 9 теренских излазака, у мају (1), јуну (3), јулу (3), септембру (1) и октобру (1). У истраживањима је учествовало 14 сарадника. Обухваћени су локалитети: Рибњак Филић код Новог Кнежевца, Пана и Буџак.

Рад на валоризацији се наставља у 2012. години, када је и предвиђена израда студије заштите.

1.2.3. „Доње Потисје“

Истраживања вредних старих меандара у Потисју су започета и спроведена само током 2008. године. Настављена су 2011. године, у складу са програмом рада, када је реализовано 9 теренских излазака, у мају (1), јуну (3), јулу (3), септембру (1) и октобру (1). У истраживањима је учествовало 14 сарадника.

Обухваћени су локалитети Мала и Велика Провала, Медењача, Врбица, Јегмеч, Ајлаш и Комоњ.

Рад на валоризацији се наставља у 2012. години, када је и предвиђена израда студије заштите.

1.2.4. Потамишје

Током 2011. године, која представља почетак теренских истраживања, за потребе израде предлога за заштиту Потамишја реализовано је укупно 5 теренских излазака: мај (1), јуни (2), јули (1) и август (1). Рекогносцирањем терена и истраживањима природних вредности, у којима је учествовало осам сарадника, обухваћен је јужни део будућег заштићеног подручја. Истраживања се настављају током 2012, а израда студије је планирана за 2013.годину.

1.3. ПРЕДЛОЗИ ЗА СКИДАЊЕ ЗАШТИТЕ ЗАШТИЋЕНИХ ПОДРУЧЈА

Израђено је и послато четири предлога за скидање заштите:

1.3.1. Меморијални природни споменик „Лебет“. Предлог за скидање заштите бр. 02-2134 од 26.12.2012. достављен Граду Сремска Митровица.

1.3.2. Меморијални природни споменик „Салаш Гавре Пустајића“. Предлог за скидање заштите бр. 02-2135 од 26.12.2012. достављен Општини Кикинда.

1.3.3. Меморијални природни споменик „Меморијал жртвама рације на обали реке Тисе код Чуруга“. Предлог за скидање заштите бр. 02-2136 од 26.12.2012. достављен Општини Жабаљ.

1.3.4. Меморијални природни споменик „Спомен парк Кикиндском партизанском одреду“. Предлог за скидање заштите бр. 02-2137 од 26.12.2012. достављен Општини Кикинда.

1.4. СТРУЧНИ НАДЗОР, САРАДЊА СА ИНСПЕКЦИЈСКИМ СЛУЖБАМА И УПРАВЉАЧИМА ПРИРОДНИХ ДОБАРА

1.4.1. Стручни надзор, контрола стања и спровођења мера заштите у природним добрима и стручна помоћ управљачима заштићених природних добара

Национални парк „Фрушка гора“

Обављена сарадња и пружање стручне помоћи управљачу НП Фрушка гора на изради Плана управљања подручјем, а у оквиру њега Плана управљања посетиоцима и др.

Настављена је сарадња на реализацији пројекта „Обнова храстових шума“. Као резултат нових огледа и мониторинга огледних површина, добијени су прелиминарни резултати примене помоћних мера у обнови шума, који су од значаја за превођење изданаčkih шума липе у високе храстове шуме.

Спровођене су активности на проналажењу и чувању гнезда црне роде (*Ciconia nigra*) на Фрушкој гори.

Остварена је сарадња са Управљачем у реализацији Пројекта „Рекултивација и уређење напуштених копова насталих експлоатацијом минералних сировина на подручју НП „Фрушка гора“.

Сарадња и стручни надзори обављени су на праћењу спровођења поступка рекултивације напуштених копова, избору решења за транспорт материјала и слично у поступку реализације рекултивације копова (Сребро, Орлово бојиште, Филијала, Бели камен), изградње и реконструкције рекреативних центара (Андревље, Летенка), као и спровођења рекреативних и промотивних активности.

Стручни сарадници Завода учествовали су у изради „Мастер плана одрживог развоја Фрушке горе 2012-2022“, као и на свим јавним расправама везаним за овај документ.

Завод је учествовао на састанку „Асоцијације Националних паркова Србије“ у организацији ЈП „НП Фрушка гора“, Иришки венац 18.5.2011

Започете су активности на припреми пројекта на локалитету Јанок, са Управљачем и Институтом за ратарство и повртарство, на тему центра за органску производњу и очувања флоре.

Специјални резерват природе „Пашњаци велике дропље“

Извршено пет стручних надзора, највише поводом орања, али и по питању изградње, лова, као и спровођења активних мера заштите, кошења и тарупања.

Путем теренских излазака, састанака и телефонских разговора са представницима управљача, стручна помоћ пружана је на тему рада чуварске службе, спровођења тарупања као мера ревитализације, обележавања, односа са корисницима простора, промоције и праћења стања.

СРП „Делиблатска пешчара“

Кроз четири стручна надзора извршена је контрола радова у шумарству, лова на Дунаву, изградње објеката и инфраструктуре, пашарења и мера на уклањању глога.

Сарадња са Управљачем остварена је на тему мера ревитализације на локалитету Корн, контроле лова на Дунаву, промоције и израде плана управљања за СРП “Делиблатска пешчара” у оквиру NATREG пројекта.

СРП „Горње Подунавље“

Реализовани су стручни надзори поводом спровођења решења о изградњи кућа за одмор на локалитетима Кенђија и Адице. Наложено је уклањање објеката за које нису издати услови заштите природе. Поступак спроводи надлежна инспекција.

Управљачу Резервата пружана је стручна помоћ приликом одабира локалитета за еколошку ревитализацију станишта на подручју Штрпца у оквиру

пројекта „*Wetland restoration in the Mura-Drava-Danube area*” - *Restoration of remaining wetland habitats and conservation of freshwater resources and biodiversity in Special Nature Reserve Gornje Podunavlje at locality Štrbac*” који реализује Дунавско-карпатски програм Светског фонда за природу (WWF) и смишљања мера ревитализације, временске динамике њиховог спровођења, коришћења простора на којем ће бити складиштена биомаса настала као резултат ревитализације и одабира стабала која ће се уклонити приликом трасирања приступног пута.

У оквиру пројекта „Мрежа заштићених подручја уз Дунав“ Управљачу је пружена стручна помоћ приликом израде презентација за међународне састанке одржане у оквиру пројекта, као и приликом одабира тема за апликацију за наставак наведеног пројекта.

Представници Завода учествовали су у реализацији радионице „Учешће јавности у планирању управљања СРП „Горње Подунавље“ (Апатин, 15. април) путем предавања и организације групног рада. У периоду који је претходио радионици одржане су консултације са представницима управљача Резервата и консултаната у вези израде Плана управљања (јануар, фебруар).

СРП „Слано копово“

Обављени су стручни надзори на тему изграђених објеката и њиховог коришћења, бране за доток воде и утицаја ванредно високог пролећног водостаја на природне вредности.

Помоћ управљачима реализована је кроз заједнички обилазак терена и консултације у вези са будућим упуштањем воде и коришћењем центра за посетиоце и осталих туристичких објеката.

СРП „Ковиљско – петроварадински рит“

Обављени су стручни надзори, у оквиру којих су надгледане активности на пашарењу. Стручним надзором је утврђено да услови заштите природе за испашу стоке у СРП нису испоштовани, због чега је надлежна инспекција покренула поступак за измештање стоке из Резервата.

Стручна помоћ пружена је путем теренских излазака и састанака са представницима управљача и у виду помоћи на изради Плана управљања и Годишњег програма.

СРП „Царска бара“

Обављена су два стручна надзора поводом недозвољеног паљења приобалне вегетације (трске) у Резервату. Починилац није утврђен. Приликом стручних надзора утврђено је да је извршено измуљивање канала без услова Завода, што је потврђено и инспекцијским надзором. Извршен је стручни надзор и приликом излова рибе са Рибњака „Ечка“, као и приликом порибљавања Трактор баре.

Стручна помоћ управљачу пружена је на тему кошења ливада на Перлеској бари, као облика и начина ревитализације влажних ливада, као и претходна изградња приступног пута ка Сарачици. За потребе опремања изложбеног простора у Природњачкој кући пружена је помоћ у излагању

музејских експоната и изради стручних текстова. Пружена је помоћ на тему адаптације чуварске куће на туристичком пункту уз Стари Бегеј, праћења и сузбијања популација дудовца и др. Такође, обезбеђена је стручна помоћ приликом обележавања граница и формирања дигиталне базе података о Резервату, што је обавеза прописана Уредбом о проглашењу СРП „Царска бара“.

СРП „Обедска бара“

Сарадња са управљачем СРП „Обедска бара“ реализована је кроз дефинисање мера активне заштите и при разграничавању режима заштите II и III степена.

СРП "Лудашко језеро"

Након завршетка сече трске на подручју СРП „Лудашко језеро“ извршен је стручни надзор заслањених ливада на североисточном делу језера. Обављене су консултације са стручном службом Управљача са циљем израде нових услова за сечу трске.

Обављени су састанци и договори са стручном службом Управљача и представницима месне заједнице ради, утврђивања стандарда за избор традиционалних старих молова на језеру.

СРП "Селевењске пустаре"

Током мониторинга пешчарског мразовца извршен је стручни надзор стања два микролокалитета на којима се одвијало сузбијање инвазивних биљака.

СРП „Карађорђево“

Реализовани су стручни надзори око чишћења канала у Букинском рити од грањевине.

Узето је учешће у годишњем пребројавању дивљачи и обављене консултације са Управљачем око израде нове шумске основе и информативних табли.

СРП „Засавица“

Тема стручних надзора била је контрола прописаног водног режима и његовог утицаја на пољопривредно земљиште у заштитној зони Резервата. Присутни су били и пољопривредни произвођачи чије њиве се налазе на потесу Островца, као и представници управљача СРП "Засавица".

СРП „Краљевац“

Путем теренских излазака, састанака и телефонских разговора са представницима Управљача, стручна помоћ пружана је на тему планирања, пројектних предлога, промоције и праћења стања.

Предео изузетних одлика „Вршачке планине“

Одржано је више консултација са Управљачем у вези припреме и реализације пројектних тема суфинасираних од стране АПВ (информативне табле о заштићеном подручју, чишћење ливада, изградња кућице за посматрање птица и изградња појилишта за дивљач).

ПИО „Суботичка пешчара“

У току обиласка терена процењена је ефикасност сузбијања инвазивних врста на станишту шафрањике (*Bulbocodium versicolor*) на подручју Букваћа.

Обављени су договори на састанку са представницима Градске Управе, о начину издавања услова за коришћење пољопривредног земљишта на природним добрима којима управља ЈП „Палић-Лудац“. Узето је учешће на Јавној расправи Средњорочног плана управљања ПИО „Суботичка пешчара“ у Суботици. Пружена је помоћ управљачу у разјашњењу стручних основа за коришћење пољопривредног земљишта. Стручна помоћ је пружена код поправки и допуна Средњорочног плана управљања ПИО „Суботичка пешчара“, и при изради табеле *Типови станишта чије очување захтева одређивање посебних подручја за заштиту* по Директиви о стаништима ЕУ, Анекс I.

Парк природе „Бегечка јама“

Издатим условима прописан је изглед и садржај информационих табли и дате су препоруке за избор локације за постављање истих. Контролисан је рад чуварске службе, који се може оценити као задовољавајућ. У оквиру контроле стања и спровођења мера заштите, вршен је надзор активности на излову алохтоних врста и санацији небезбедних стабала.

Током године одржано је више састанака и теренских обилазака са циљем консултација и давања савета управљачу, ДТД Рибарство ДОО, у циљу спровођења мера заштите на подручју овог заштићеног подручја. У склопу редовних активности сарадника Завода, на састанцима и током теренских обилазака обрађени и решавани су проблеми који се тичу загађивања воде које проузрокује цветање алги у летњим месецима, спровођења активности на побољшању водног режима, смањивања рибокрађе, обележавања граница заштићеног подручја и уређења плаже за посетиоце. Обављене су консултације у вези ревитализације станишта на подручју између Јаме и мртваје, са циљем побољшања режима вода и заштите фауне риба. Стручна помоћ је пружана при изради докумената (план управљања заштићеним подручјем, програм управљања рибарским подручјем).

ПП „Палић“

Стручни надзор обављен је у Зоо-врту, због потребе сече оштећених стабала које представљају остатке природних станишта. Током обиласка поменутих станишта, уочени су радови ван границе Зоо-врта који угрожавају станиште строго заштићених врста и поднета је пријава надлежној инспекцији.

ПП „Тиквара“

Сарадња се одвијала кроз активно учешће управљача у ревизији студије заштите и решавању текућих питања у управљању заштићеним подручјем, као и кроз консултације и услове за уређење зеленила око туристичких садржаја.

ПП „Камараш“

Одржани су радни састанци са представницима удружења грађана „Иринго“ из Хоргоша, који су недавно преузели дужности везане за управљање ПП „Камараш“. Поред опште правне и стручне помоћи везаних за административне обавезе на писању програма и извештаја, дата су упутства и примери за израду Правилника о накнадама и Правилника о унутрашњем реду. Такође су разматране могућности остварења пројекта ревитализације станишта, у оквиру пројекта који суфинансира надлежни Покрајински секретаријат.

ПП „Јегричка“

Сарадници Завода су релизовали тематску обуку чуварске службе. Присутни су упознати са начином и поступком израде студије заштите и законском регулативом.

ПП „Стара Тиса“ код Бисерног острва.

Обављена су два стручна надзора на тему изградње молова у кориту Старе Тисе и депоније каменог шута.

Сарадници Завода су релизовали тематску обуку чуварске службе. Присутни су упознати са начином и поступком израде студије заштите и законском регулативом. У оквиру сарадње са управљачем, ЈП „Комуналац“ из Бечеја, припремљен је текст за публикацију о заштићеном природном добру.

Заштићено станиште „Трсковача“

Управљачу новопроглашеног заштићеног подручја, Туристичкој организацији Рума, пружена је стручна помоћ у изради Плана управљања.

Строги резервати природе у оквиру Босутских шума (Мајзецова башта, Стара Вратична, Винична, Рађеновци)

Управљачу су дате смернице како да са најмање дистурбације станишта реши текуће проблеме у управљању подручјем и заустави даљу деградацију темељних природних вредности.

СП „Дунавски парк“

Обављен је стручни надзор радова на санацији солитерног стабла беле тополе (*Populus alba* L.). Уклоњене су суве гране, гране које је захватила трулеж и редукована је круна стабла.

СП „Амерички платан у Футогу“

Обављен стручни надзор радова на санацији заштићеног стабла платана.

СП „Жупанијски парк у Зрењанину“

Стручним надзором утврђено је редовно и добро одржавање Споменика природе.

СП „Храст лужњак у Зрењанину“

Стручним надзором утврђено је да је стабло добре виталности. Забележен је обилан урод жира.

СП „Бели дуд у Белом Блату“

Увидом у стање стабла утрђене су мере из области дендрохирургије које је неопходно спровести.

СП „Парк дворца у Конаку“

Наложена је израда Плана управљања, Годишњег програма управљања за 2012, дендрохирургија храста лужњака пирамидалне форме, резивање сувих и преломљених грана, резивање и подсађивање шимшира у партеру.

СП "Липа код Цркве Свете Петке", "Бела топола у Кукујевцима" и "Два храста лужњака у Гибарцу"

Обављен је стручни надзор и договори са управљачем о заштити стабала.

Заштићени паркови

Обзиром на чињеницу да већи број управљача заштићених паркова у Војводини нема запослена стручна лица за хортикултуру и пејзажну архитектуру, у редовној комуникацији је пружана стручна помоћ на изради годишњих програма управљања. Стручна помоћ се најчешће односила на активности на терену: детерминацију врста и одређивање мера заштите за сваки примерак помоћ приликом извођења радова на одржавању паркова и др.

Волнијев Хербаријум

У новембру је извршена ревизија и фотодокументовање Панчићевих примерака уз помоћ др Снежане Вукојичић, мр Ксеније Јаковљевић и мр Невене Кузмановић из Ботаничке баште „Јевремовац“.

1.5. РЕГИСТАР ЗАШТИЋЕНИХ ПРИРОДНИХ ДОБАРА

Регистар заштићених природних добара се водио у складу са Правилником о регистру заштићених природних добара ("Службени гласник РС", бр. 30/92).

Регистар чине главна књига и збирка исправа и имају статус јавног документа. Послови вођења регистра су обављани континуирано и подразумевали су редовно уношење и ажурирање података. Уписивање података у Регистар вршило се на основу аката о стављању под заштиту, измена или допуна аката о заштити и аката о стављању ван снаге акта о заштити (брисању из евиденције заштићених природних добара). Поред уписивања у Регистар подаци о заштићеним природним добрима су уношени у информациони систем Завода - апликација Архива решења.

1.6. ОЧУВАЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ВРСТА И СТАНИШТА

1.6.1. Заштита и мониторинг строго заштићених врста и угрожених типова станишта

Активности на мониторингу строго заштићених врста у највећој мери реализоване су кроз пројекат „Стање популација међународно значајних врста биљака и животиња на слатинским, степским и шумостепским стаништима у Војводини“, који је финансиран од стране Покрајинског секретаријата за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине и Фонда за заштиту животне средине Републике Србије.

1. Јесењи зумбул (*Scilla autumnalis*)

Јесењи зумбул (*Scilla autumnalis*) је распрострањен на слатинама Бачке и Баната. Због специфичног водног режима заслањених станишта који је нарушен изградњом мелиоративних канала, затим претеране испаше и гажења и атрактивности цветова, ова строго заштићена врста је данас ограничена на мали број локалитета у Подунављу и Банату (претежно дуж Тисе). Током 2011. године вршена је провера података о присуству јесењег зумбула на слатинама у околини Богојева и Филића, где због сушне сезоне и почетка репродуктивног периода, није потврђено њено присуство. У околини Новог Милошева и Меленаца забележене су нове стабилне популације.

2. Банатски божур (*Paeonia officinalis* subsp. *bannatica*)

Обављен је увид у стање популације (бројност и узрасна структура). Популација је од критично мале у прошлој години (63 индивидуе, 13 регенеративних), двоструко смањена у односу на бројност (30 јединки), и вишеструко у односу на репродуктивност (3 регенеративна адулта). У околној шуми је од 2008. године у току прогресивна деградација са обарањем сувих стабала која су оштетили популацију и зауставила процесе развоја и обнове (изломљене јединке у цвету нису плодоносиле, у неким случајевима нити се појављивале). Неопходно је предузети хитне активне мере на уклањању свих сувих стабла у састојини са банатским божуром, а почетком пролећа 2012. плански усмерити и спровести обнову шумске састојине, као станишта критично

угрожене врсте. Обнова јединки могућа је исклијавањем на природном станишту (са периодом мировања), као и омогућавањем репродуктивне и вегетативне обнове применом активних мера чишћења и плевљења популације. У два покушаја обнова културе ткива у Институту „Синиша Станковић“, Београд, није дала позитивне резултате, као ни лабораторијско исклијавање семена у Институту за ратарство и повртарство, Нови Сад.

3. Панчићев пелен (*Artemisia pancici*)

Критично угрожена врста Црвене књиге флоре Србије, забележена у литератури на Делиблатској пешчари, на седам микростаништа, за коју постоје рецентни подаци само на локалитету Фламунда. Расте у непосредној близини популације банатског божура, на истом станишту деградоване светле шуме храстова (лужњака, степског лужњака, виргилијанског храста и цера) са пасдреном (*Rhamnus catharticus*). У популацији су присутне само вегетативне јединке, а током 2003. године су забележене јединке у цвету. У протеклој години су управљачи оштетили популацију, тако што је на станишту прокопан обилазни правац пута на тзв. Г- линији. Потребна је хитна санација популације, односно затрпавање и поновно успостављање претходног правца пута, као и обавезан мониторинг популације.

4. Слатинска паламида (*Cirsium brachicephalum*)

Слатинска паламида (*Cirsium brachycephalum*) је панонска ендемска врста карактеристична за слане мочваре и забарене депресије (тзв. копове). Распрострањена је углавном на подручју северног и средњег Потисја Бачке и Баната. Током 2011. године извршено је картирање и процена бројности јединки у оквиру депресија на слатинским комплексима у околини Јарковца, Падеја, Новог Милошева, Елемира, Бочара, Жабља, Шурјана и Павлиша.

5. Садлеров различак (*Centaurea sadleriana*)

Садлеров различак (*Centaurea sadleriana*) је везан за очувана степска станишта на лесу и песку. Због губитка степских станишта последњих деценија у Војводини и свог фитогеографског значаја (панонски ендем) Садлеров различак се данас среће углавном на степским фрагментима на подручју Бачке и Јужнобанатске лесне заравни, Фрушке горе, Суботичко-Хоргошке и Делиблатске пешчаре. Током 2011. године извршено је картирање популације у долини потока Текениш у околини села Баноштор на Фрушкој гори).

6. Водена папрат (*Thelypteris palustris*).

Барска папрат (*Thelypteris palustris*) се јавља на мочварним стаништима са развијеним слојем низијског тресета. Низијска тресетна станишта спадају у најугроженије типове станишта, присутне само на неколико локалитета као што су: Краљевац, Обедска бара, Засавица и Перлеска бара. Барска папрат је позната у Војводини са око 6 локалитета. Током 2011. је извршено снимање популације на локалитету Ваљевац у СРП „Засавица“. Такође је утврђено ново станиште на подручју Пачје баре на Засавици.

7. Пешчарски мразовац (*Colchicum arenaria*)

Картирање станишта пешчарског мразовца (*Colchicum arenaria*) је вршено у сарадњи са стручном службом Управљача ЈП „Палић-Лудаш“. Величина станишних остатака и актуелних угрожавајућих фактора је процењена на 4 локалитета: на подручју ПИО „Суботичка пешчара“ у шуми Букваћ, Јасеновачкој шуми и Караули, у СРП „Селевењске пустаре“ на чистинама Селевењске шуме. Цветање је било продужено и ограничено услед изузетно сушног летњег периода, због чега није било могуће проценити бројност цветајућих јединки. Субпопулације су угрожене претварањем степских станишта у полупустињску вегетацију отворених пешчара, обрастањем глога на чистинама због недостатака крупних биљоједа, као регулатора динамике степске и шумостепске вегетације и ширењем инвазивних врста (*Ailanthus glandulosa*, *Celtis occidentalis*, *Asclepias syriaca*).

8. Тиски цвет (*Palingenia longicauda*)

Тиски цвет (*Palingenia longicauda*), као строго заштићена врста у Србији, некада је био широко распрострањен у равничарским водотоцима Европе. Представља изузетно ретку и критично угрожену врсту. Данас је присутан на доњем току Тисе и успешно је реинтродукован у Немачкој и Чешкој. У 2011. години утврђено је 8 мањих станишта ларви ове врсте: три испод бране код Новог Бечеја, једно на ади код Новог Бечеја, три изнад Жабалског моста (Јегмеч и Бабатово) и једно код Тителског брега. Ради се о стаништима која су значајно мања од оних око Новог Кнежевца и Кањиже, с обзиром да је Тиса овде на свом току мирнија и обала је нижа.

9. Слатинска стрижибуба (*Theophilea cylindricollis*),

Ова изразито ретка и строго заштићена врста, позната само из Словачке и Мађарске, до 2011. године регистрована је само на два локалитета у Србији (Нови Сад и Окањ бара). У 2011. години забележен је и у ПП „Палић“, један примерак мужјака у шуми црног јасена. На осталим истраживаним локалитетима (Русанда, Потамишје, Потисје и др.) ова врста није нађена.

10. Мргуда (*Umbra krameri*)

Позната станишта ове врсте у Србији су СРП „Засавица“ и систем за одводњавање „Купусина“ код Бачког Моноштора. На подручју система за одводњавање „Купусина“ код Бачког Моноштора, истраживања су вршена у јуну 2011. године када је укупно регистровано 23 примерка. Истраживањима у јуну и јулу у СРП „Засавица“ није утврђено присуство мргуде, али је Завод дошао у посед 15 примерака непознатог порекла, дотад држаних у акваријумима. Свим јединкама су измерене морфометријске карактеристике и узети су узорци ткива.

11. Велика дропља (*Otis tarda*)

Велика дропља је глобално угрожена врста, чија се популација у Србији процењује на око 25 јединки. Континуирано праћење популације велике дропље вршено је у СРП „Пашњаци велике дропље“ и околини. У акцији зимског бројања регистрована је 21 јединка велике дропље. У току пролећа је као и

претходне сезоне уочен значајно смањен интензитет шепурења. Број гнездећих женки је процењен на 5 јединки, које су инкубирале углавном у границама Резервата. Ове године није забележено уништавање легала. За јесењу исхрану најважније су биле стрњике са жетвеним остацима и поља детелјине. С доласком зиме, велике дропље су се преместиле на традиционално зимовалиште, Вајлерку. Ове јесени примерци велике дропље примећени су и на локалитету Сигет, што није забележено у протеклих десет година. Спровођене су мере заштите, пре свега контрола кретања и тарупање ливада у циљу ревитализације станишта.

12. Крсташ (*Aquila heliaca*)

Крсташ је глобално угрожена врста, чија се популација у Србији процењује на 2-5 гнездећих парова. Мониторинг је спровођен током целе године, претежно на најважнијем подручју, Фрушкој гори, али и на осталим потенцијалним стаништима. Свако гнездо два позната гнездећа пара обиђено је у више сезонских аспеката. Крајем марта источни пар је почео инкубацију, а западни је још обележавао гнездо. У јуну су у првом била два младунца, која су касније излетела, а у другом једно, које је почетком лета испало из гнезда и страдало. Вршена је и анализа исхране. Током јесени и зиме, по један одрасли крсташ је редовно боравио на хранилишту. Пар који је у претходних пар година присутан у северном Банату, али се није гнездио, ове године је започео инкубацију и успешно извео једног младунца. Забележни раст гнездеће популације крсташа у Србији са два на три пара је последица ширења популације ове врсте из Мађарске.

13. Вивчарице (*Charadriiformes*)

Мапирани су локалитети у Банату који испуњавају критеријуме за сврставање у националне и међународне мреже еколошки значајних подручја, односно израду услова заштите природе за просторно-планску документацију. Током 9 теренских излазака мапирана су наведена подручја у општинама: Нови Бечеј, Пландиште, Зрењанин, Сечањ, Чока и Нови Кнежевац. Идентификовано је 15 локалитета на слатинским ливадама и вештачки креираним коповима, са задржавањем укупно 11 врста птица, међу којима су била најбројнија јата спрудника мигаваца (*Tringa glareola*).

14. Текуница (*Spermophilus citellus*)

Текуница у Војводини насељава степска и слатинска станишта. Највећи број локалитета на којима је опстала текуница се налази у Банату, док их је у Бачкој остало врло мало. Њих одликује изразита фрагментираност, што неповољно утиче на субпопулације ове врсте јер онемогућава генетску размену материјала, дисперзије и миграције. Највећи број картираних станишта је у Банату, док је у Бачкој утврђен само један локалитет са текуницама од укупно три која су истраживана. Током теренског рада вршена је процена виталности популација, површине станишта и броја грла стоке на испашаи. Картирано је око 30 локалитета. Величина локалитета на којима су констатоване текунице се креће од неколико стотина квадратних метара (Алекса Шантић) до више десетина хектара (Ново Милошево). Од истраживаних локалитета у Бачкој, текунице су констатоване код насеља Алекса Шантић. Картирање станишта

текуница у Војводини представља основу за успостављање еколошких коридора између изолованих субпопулација.

15. Фрагментација шумостепских станишта

Обилазак шумостепских станишта је остварен на подручју Суботичко-Хоргошке пешчаре за четири теренска дана, и то шумском појасу Чикерије током јуна и на простору ПИО „Суботичка пешчара“. Обрађени су теренски подаци мониторинга флористичких реткости пешчаре и валоризације лесних долина Бачког лесног платоа из периода 2005-2010. Поређењем најновијих података са базом података Завода, уочени су значајни губици степских станишта на оба подручја у току протекле деценије. Поред процене величине станишних остатака, на сваком локалитету су одређени типови станишта и евидентирани актуелни угрожавајући фактори. Најважнији узроци губитка станишта су пошумљавање шумских чистина и конверзија ливада и пашњака у обрађене површине или у шумске монокултуре.

1.6.2. Стручно и техничко учешће у акцијама у организацији других институција и не-владиних организација

У оквиру пројекта Научног института за ветерину Нови Сад, који за циљ има утврђивање узрока угинућа строго заштићених врста на подручју АПВ, Завод је овој институцији доставио на анализу примерак беле роде (*Ciconia ciconia*) и белорепана (*Haliaeetus albicilla*) и посредовао у налажењу других примерака (узорака).

Сарадници Завода су пружили стручну помоћ удружењу Љубитеља природе „Riparia“, по питању утврђивања динамике вегетације при изради пројекта ревитализације станишта на птичјим острвима Палићког језера.

Представници Завода учествовали су у акцији чишћења степских пашњака код села Мала Ремета, у сарадњи са Научно истраживачким друштвом Студената биологије „Јосиф Панчић“ из Новог Сада.

Завод је узео учешће у студији „Испитивање квалитета земљишта у близини потенцијалне локалне еколошке мреже на простору средњег Баната“ Института за ратарство и повртарство из Новог Сада.

1.6.3. Преузимање и збрињавање строго заштићених врста животиња

Почетком године је реализован састанак са ЗОО Палић и надлежним Секретаријатом на тему наставка заједничког рада. Током 2011. збринуте су следеће врсте по броју примерака и локалитетима налаза: један белорепан (*Haliaeetus albicilla*) – Сусек, једна сива ветрушка (*Falco vespertinus*) – Ново Милошево, две беле роде (*Ciconia ciconia*) – Нови Сад и Моровић и један барски петлован (*Rallus aquaticus*) - Нови Сад. Поред тога, дата су многобројна техничка упутства управљачима заштићених подручја, невладиним организацијама, заинтересованим појединцима, власницима рибњака, пољопривредних имања и објеката, о начину збрињавања строго заштићених врста. Упутства су издата у ситуацијама када представници Завода нису могли правовремено или адекватно да реагују, како би се оне збринуле (подручја ван АП Војводине) или када је, на основу контаката са налазачима јединки којима је

потребно збрињавање, утврђено да оне нису повређене, нити животно угрожене.

1.6.4. Контрола примене аката о заштити строго заштићених врста, сарадња са Инспекцијом

Током 2011. реализовани су стручно-инспекцијски надзори у зоо врту „Гуљаш“ на Палићу, на берзи ситних животиња у Панчеву, у препараторској радњи у Бачкој Тополи и у одгајивачници папагаја у Орому.

На основу наредбе судије Основног суда у Кикинди, у априлу је извршено вештачење за привремено одузете препариране предмете заштићених и строго заштићених врста од Ненада Ловренског из Новог Кнежевца. Одузети предмети се налазе у Заводу на чувању до пресуде.

Обављена је контрола и одузимање 10 јединки барске корњаче (*Emys orbicularis*), 2 јежа (*Erinaceus roumanicus*) и једног чешљугара (*Carduelis carduelis*), као и њихов транспорт у Прихватилиште за дивље животиње у ЗОО врту Палић.

Сprovedена је контрола фарме шумских корњача (*Testudo hermanni*). Том приликом је извршено и пребројавање јувенилних јединки из овогодишњег легла.

Обављен је стручни и инспекцијски надзор, при којем је нађено 7 јединки лоптастог питона (*Python regius*), благовремено пријављених надлежном Министарству. Ова врста налази се на Прилогу II Правилника о прекограничном промету и трговини заштићеним врстама (Сл. Гл. РС 99/09).

1.6.5. Еколошка мрежа

Пројекат „Примена принципа одрживог коришћења подручја значајних за очување биодиверзитета у оквиру еколошке мреже у АПВ“ завршен је у првом кварталу 2011. године. У оквиру пројекта извршен је преглед актуелног стања развоја еколошке мреже у Европи, анализа предеоних карактеристика (фрагментација и ефекат руба) еколошки значајних подручја у Војводини и анализа изабраних кишобран-врста са аспекта успостављања еколошких коридора на локалној и на регионалној скали. Припремљене су препоруке и смернице за међусекторску сарадњу у оквиру планирања, успостављања и одрживог коришћења еколошке мреже, које су формулисане у облику летака (посебне садржаје за водопривреду, шумарство, рурални развој и инфраструктуру). Ове смернице су израђене на основу резултата анализе законских и стратешких докумената. Извршено је проширење Информационог система Завода апликацијом „Еколошка мрежа“ са циљем формирања података са географском референцом, што омогућује испуњење законских обавеза Завода, прописаних Уредбом о еколошкој мрежи Србије.

У информациони систем су унесени полигони за које је утврђено да су станишта дивље мачке (*Felis silvestris*).

Приликом издавања услова и мишљења за израду шумских основа, карте шумских подручја преклопљене су са подручјима еколошке мреже и на основу базе података Еколошке мреже о присутним стаништима и врстама дате су мере за њихово очување.

1.6.6. Картирање и попуњавање регистра инвазивних врста биљака и животиња са предузимањем мера њиховог сузбијања, посебно на заштићеним подручјима;

У поступку издавања услова заштите природе за израду шумских основа, као и услова за обнову и реконструкцију делова шума у заштићеним подручјима, наложене су мере сузбијања инвазивних врста са предлогом метода на бази најбољих примера из праксе.

1.6.7. Контрола коришћења и промета дивље флоре и фауне

У Београду је одржан састанак комисије за одређивање квота за промет врста. У 2011. години извршена је процена приноса пужева на две фарме и издато по пет мишљења за сакупљање пужева и пијавица из природе. На захтев за формирање узгајалишта за медицинску пијавицу, није се могло одговорити због непотпуне документације. Такође су извршене 43 процене приноса лековитог биља и издато је 33 мишљења за сакупљање строго заштићених и заштићених врста лишајева, гљива и биљака из природе.

1.7. УСЛОВИ, МИШЉЕЊА И ПЛАНСКА ДОКУМЕНТАЦИЈА

Од почетка године, Заводу је достављен значај број предмета у вези захтева за издавање услова за активности, пре свега у заштићеним подручјима, али и за изградњу објеката, реализацију активности у простору, израду планске документације, основа и програма, односно мишљења на просторне и урбанистичке планове, шумске и друге основе и програме, студије о процени утицаја, стратешке процене утицаја, законску регулативу, стратешка документа итд. Обрада предмета је у већини реализована у законом прописаном року.

1.7.1. Издавање услова и мишљења

Покрајински завод за заштиту природе је израдио и издао 686 услова заштите природе и 300 различитих мишљења, са циљем очувања и унапређења заштићених природних добара и одрживог коришћења природних ресурса.

1.7.2. Просторно планска документација

Издато је 67 услова заштите природе за израду просторно-планске и урбанистичке документације и 18 мишљења на нацрте планова. Представници Завода су присуствовали на три јавна увида нацрта просторних планова.

- **просторни планови подручја посебне намене (ППППН):** СРП Горње Подунавље, СРП Ковиљско-петроварадински рит и ППППН за инфраструктурни коридор за ДВ 2Х400kV ТС Панчево2-граница Румуније – укупно 3;
- **просторни планови јединица локалне самоуправе (ПП):** Апатин, Бач, Бачка Паланка, Бачки Петровац, Бечеј, Беочин, Ириг, Кањижа, Кикинда,

Ковачица, Ковин, Нови Бечеј, Панчево, Сечањ, Србобран, Сремски Карловци, Сремска Митровица, Сомбор, Суботица и Темерин – укупно 20;

- **планови генералне регулације (ПГР):** у Петроварадину, дуж пута М-7 и Е-75, у Новом Саду, у Сомбору, Србобран, Врдник, Деч, Куцура, Никинци, Нови Бечеј, Сириг, Товаришево, Утва Панчево, у Суботици и Зрењанину – укупно 20;
- **планови детаљне регулације (ПДР):** комплекса „СЕРТОР“ на Андревљу, код бање „Термал“ у Врднику, у Белој Цркви, у Кикинди, Луке Богојево, комплекса марине у Бачком Новом Селу, у Панчеву, у Бачком Петровцу, у Вршцу, у Бачкој Паланци, у Беочину, у Пландишту, у Новој Пазови, код Старе Паланке, државног пута у к.о. Челарево, у Сремској Митровици, код Богојева, у викенд зони Чортановци – укупно 24;
- **мишљења на просторне планове:** избор приоритета за имплементацију Просторног плана Републике Србије, мишљење на нацрт Регионалног просторног плана АП Војводине, као и мишљења на нацрте ППППН СРП Горње Подунавље, ППППН СРП Ковилско-петроварадински рит и ППППН за инфраструктурни коридор за ДВ 2Х400Кv ТС Панчево2-граница Румуније, ПП Града Новог Сада, ПП општине Апатин и ПП општине Ковачица – укупно 8;
- **мишљења на урбанистичке планове:** ГУП Сремска Митровица, ПГР у Новом Саду – укупно 10;
- **јавни увиди просторних планова:** Нацрт Регионалног просторног плана АП Војводина, Нацрт ППППН СРП Горње Подунавље и ППППН СРП Ковилско-петроварадински рит – укупно 3.

Обављени су припремни састанци на тему израде ППППН Мултифункционалног коридора реке Тисе.

1.8. САРАДЊА СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ СТРАНАМА СА ЦИЉЕМ УСКЛАЂИВАЊА АКТИВНОСТИ СА ПОТРЕБАМА ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ

Са циљем што бољег и сврсисходнијег усклађивања радова и активности са потребом очувања природе, са корисницима простора, инвеститорима, локалном самоуправом и другим заинтересованим странама редовно се одржавају састанци на којима се детаљније утврђују могућности за извођење радова:

- Састанак са радном групом Института за водопривреду „Јарослав Черни“ А.Д. из Београда ради утврђивања еколошких захтева који стварају основу за дефинисање услова за пројектовање техничке документације „Чишћење и ремедијација муља из језера Палић“. Учешће на презентацији Института „Јарослав Черни“ на тему предлога решења за чишћење и ремедијацију муља из језера Палић на Палићу.
- Састанак у вези реализације пројекта и припреме техничке документације за радове на уклањању „критичних локација“ на пловном путу Дунава, Дирекција за пловне путеве Пловпут, Београд.

- Састанак у вези изградње Аква-парка у Бачком Петровцу, са представницима општине Бачки Петровац.
- Састанак у вези трасирања далековода ТС Кикинда-ТС Ада који полази преко станишта строго заштићених врста, Електроурежа Србије, Нови Сад.
- Састанак у вези регулације Тамиша, Дирекција за урбанизам, Панчево.
- Више састанака са Републичким и Покрајинским инспекторима надлежним за област рибарства, на тему програма управљања рибарским подручјима, заштите рибљег фонда, сарадње и надзора корисника рибарских подручја.
- Састанак са Саобраћајним институтом ЦИП на усклађивању трасе пруге са потребама заштите природе на потезу кроз и уз СРП „Ковиљско-петроварадински рит“.
- Са Покрајинским Секретаријатом за пољопривреду, водопривреду и шумарство унапређена је сарадња у виду допуне садржаја шумских основа којим се прецизније утврђују границе заштићених подручја и омогућава праћење промена граница шумских одсека током више уређајних периода.
- Са Институтом за низијско шумарство одржан је састанак на тему унапређења сарадње са Заводом кроз препоруку успостављања заштитних појасева као мере фиторемедијације, у студије заштите за подручја угрожена загађујућим материјама.
- Састанак са „ЈП Воде Војводине“ око израде пројектне документације за каналску мрежу за наводњавање 150.000 ha земљишта, и усклађивање са потребама заштите природе.
- Комуникација са ЈВП „Воде Војводине“ и Водопривредним предузећима у АПВ са циљем да се израда техничке документације у области водопривреде усаглашава са условима заштите природе. Посебно су разрађиване теме усаглашавања Правилника управљања радом црпних станица са Правилницима о режиму воде на заштићеним подручјима СРП „Лудашко језеро“, ПП „Стара Тиса“ код Бисерног острва и СРП „Засавица“.
- Састанак са представницима ГазпромНефт на тему усклађивања радова на геофизичким истраживањима са потребама очувања СРП „Пашњаци велике дропље“.
- У сарадњи са Министарством, Управљачем, ЈВП „Воде Војводине“ и ВП „Сава“ Шабац организован је састанак са незадовољним пољопривредним произвођачима ради решавања проблема регулисања нивоа воде у СРП „Засавица“.
- Одржан је округли сто о проблемима заштите СРП „Лудашко језеро“ у организацији Удружења за развој насеља пешчарске висоравни Северне Бачке у Хајдукову у сарадњи са Управљачем заштићених добара
- Одржано је шест састанака са представницима инвеститора за ветропаркове (Кањижа, Алибунар, Шушара и Бела Црква).

- Узето је учешће на састанку са инвеститорима (Зелтрон) и представницима општине Беочин на тему могућности изградње луке и индустријског комплекса уз Дунав, на подручју еколошке мреже.
- Одржани су припремни састанци на тему израде документације о заштићеним природним вредностима на траси изградње јужног крака коридора гасовода.
- Крајем године је одржан састанак са пољопривредним газдинством „Алмекс“ из Мраморка, ЈВП „Воде Војводине“ и А.Д. „Хидрозавод ДТД“ на тему могућности коришћења вода из СРП „Краљевац“.

2. МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА

Током 2011. Покрајински завод за заштиту природе учествовао је у имплементацији два међународна пројекта, као и и креирању апликације за нова два пројекта. Поред тога, реализоване активности у међународној сарадњи односе се и на размену искустава, припрему извештаја, учешће у пројектима других субјеката и сарадњу са међународним организацијама за заштиту природе:

Мрежа заштићених подручја уз реку Дунав - развој и имплементација транснационалних стратегија за заштиту природне баштине реке Дунав (Danube River Network of Protected areas - Development and Implementation of Transnational Strategies for the Conservation of the Natural Heritage at the Danube River - DANUBEPARKS).

Пројект „Danubeparks“ је финализован подношењем завршног извештаја. Завод је у њему имао статус посматрача, са учешћем у активностима из радног пакета 4: „Птице“. Активности које су реализоване подразумевају картирање локалитета гнезђења кључних врста (мај и јун) и израда акционог плана заштите белорепана *Haliaeetus albicilla* у Дунавском басену (*завршна радионица; конференција*).

Финализован је пројекат „Подршка активностима на заштити природе у Горњем Подунављу“ који је финансијски подржао WWF Светски фонд за природу – Дунавско-карпатски програм, припремом публикација: *Каталог ревитализације станишта на простору СРП „Горње Подунавље“*, „Орао белорепан у Горњем Подунављу“ и „Природне вредности и заштита фрагмената храстових шума у Горњем Подунављу“.

Твининг пројекат “Јачање административних капацитета за заштићена подручја у Србији – НАТУРА 2000“ који реализују Министарство животне средине, рударства и просторног планирања у сарадњи са грчко-аустријским конзорцијумом владиних институција и НВО, такође је завршен крајем 2011.

11-12.2.2011. Мокра гора, дводневно саветовање „Заштита природе у Србији и NATURA 2000“ Учешће презентацијама: Биљана Пањковић: „Стање и перспективе заштите природе у АПВ“; Клара Сабадош: „Могућности успостављања еколошке мреже у АП Војводини“ којима су приказани резултати добијени изградњом базе податка током 2010. године.

08.2. 2011. радионица „Међусекторска сарадња за мрежу НАТУРА 2000“, са учешћем представника сектора просторног планирања, инфраструктуре, енергетике, рударства, водопривреде и туризма. Палата Србије (СИВ I).

10.2. 2011. радионица „Међусекторска сарадња за мрежу НАТУРА 2000“, са учешћем представника сектора ловства, рибарства и екотуризма. четвртак. Палата Србије (СИВ I).

21-22. 2. 2011. Нови Сад, радионица на тему мониторинга и израде базе података. Учешће презентацијама: Лидија Маринковић: „Планови за развој ИС ПЗЗП“ и Клара Сабадош: „Могућности успостављања еколошке мреже у АП Војводини – основе за израду базе података“

5.5. 2011. „Међусекторска радионица за мрежу НАТУРА 2000“, Палата Србије (СИВ I) Београд.

30.5-3.6.2011, обука “GIS за Natura 2000” организована у згради Завода за заштиту природе Србије.

Представници завода учествовали су у студијском путовању у Аустрију (мај) и Грчку (септембар), као и креирању пробних планова управљања за подручје Обедске баре.

Креирана је и апликација за пројекат истраживања и заштите слепог кучета (*Nannospalax leucodon*) у граничним подручјима Мађарске и Србије којом су Завод и НП Кишкуншаг конкурисали у оквиру другог позива за Прекогранични IPA програм Мађарска-Србија.

Реализована је једна радна посета представника хрватског Државног завода за заштиту природе (Нови Сад, 21. јул), као и једна радна посета представника Јавне установе за управљање заштићеним природним вредностима Вуковарско-сремске жупаније (Нови Сад, 29. септембар).

Европски акциони план о очувању хрчка - *Cricetus cricetus*. Поводом званичног захтева Савета Европе у вези националног извештаја о примени Бернске конвенције и појединачним препорукама, на захтев Министарства животне средине, рударства и просторног планирања припремљен је *Извештај о примени конвенције о очувању дивље флоре и фауне и природних станишта Европе - сисари (Mammalia)*.

Са немачким институтом за поплавна подручја настављена је сарадња кроз допуну документације за предлог „STIRD“ пројекта („Southern Tisza Interregional Development Project“) који се финансира од стране Немачког федералног министарства за едукацију и истраживање („BMBF“). Пројектна тема: „Re-establishing Ecosystem Functions on the lower Tisza Floodplains“.

Реализован је пројекат унапређења одрживог управљања заштићеним подручјем под називом „*Ecological classroom – a Step Toward Sustainability*“ у оквиру којег је на СРП „Обедска бара“ изграђена еколошка учионица од дрвета и штампан летак о утицају инвазивних врста биљака на биолошку разноврсност низијских подручја.

Сарадња са Светском унијом за заштиту природе (IUCN) и Светским фондом за природу (WWF):

Међународна унија за заштиту природе - IUCN

Током 2011. Завод је постао пуноправан члан Међународне уније за заштиту природе. Представници Завода учествовали су у реализацији тренинга о методологији израде Црвених листа угрожених врста (тенинг у Београду од 2. до 4. марта, студијско путовање у НП Северни Велебит, Хрватска - септембар), као и у реализацији пројекта имплементације прописа ЕУ из области заштите животне средине у Србији, Македонији и Црној Гори (тенинг на Жабљаку 29-30. март, тренинг у Ваљевоу 24-28. октобар, студијско путовање у Бугарску, 5-10. децембар).

Светски фонд за природу - WWF

Представници Завода учествовали су у припремним радионицама за креирање апликације за прекогранични резерват биосфере „Дунав-Драва-Мура“ (састанак у Будимпешти, октобар). Аустрија, Хрватска, Мађарска, Србија и Словенија су 25. марта 2011. потписале декларацију о успостављању прекограничног UNESCO резервата биосфере у циљу заштите природе и биљног и животињског света који заједно деле дуж Муре, Драве и Дунава. Декларација, потписана на неформалном министарском састанку у Будимпешти у току председавања Мађарске Европском Унијом, доприноси успостављању првог заштићеног подручја на свету које обухвата пет земаља и које, са укупном површином од 800.000 ha, представља највеће речно заштићено подручје у Европи. Овај прекогранични споразум од историјског значаја представља моћну демонстрацију заједничке „зелене“ визије која се базира на и учвршћује регионалну сарадњу и заједништво у Европи.

Активности на спровођењу Рамсарске конвенције

Централна државна манифестација прославе 2. фебруара, Дана влажних подручја, обележена је у просторијама Завода. Поред осталог, Георг Франк из НП „Донауаунен“ одржао је презентацију о управљању Националним парком „Донауаунен“ у Аустрији.

Представник Завода, као Национални представник у Стручно техничком Панелу Рамсарске Конвенције, учествовао је на Седмом европском рамсарском скупу у Трнави, Словачка, 27.-30. септембар. Међу бројним темама скупа, као најважније издвајају се прекогранична сарадња на управљању Рамсарским подручјима и предлози измена Рамсарског Информационог Обрасца.

3. ПРОМОТИВНО-ЕДУКАТИВНА ДЕЛАТНОСТ

Завод је реализовао бројне активности на пољу ширења свести о потреби заштите природе. Стручна и шира јавност је редовно упознавана са активностима, акцијама и постигнутим резултатима Завода, као и са актуелностима, општим циљевима и проблемима у заштити природе. У промотивним активностима нарочита пажња посвећена је деци. Остварени су садржаји којима је, поред стицања нових сазнања о природној баштини, промовисана њена заштита. На овом плану је унапређена сарадња са стручним институцијама, образовним институцијама од предшколских до високообразовних,

управљачима заштићених подручја, корисницима простора, невладиним организацијама, медијима итд.

3.1. ЕДУКАТИВНА АКТИВНОСТ

Изложбени простор Завода у Новом Саду, током 2011. године посетило је званично 26.000 посетилаца са издатим улазницама. Укупан број посетилаца је био већи, имајући у виду учеснике саветовања, семинара, пројекција филмова, предавања и презентација, одржаваних у амфитеатру Завода.

Укупан број посетилаца у оквиру организованих посета је 17.040. У оквиру посета било је 950 студената, 2478 предшколске деце, 32 страна посетиоца, 3000 деце током "Дечије недеље" и 4500 посетилаца манифестације "Ноћ музеја". Одржано је више од 280 предавања, односно тумачења музејске поставке.

Предавања и презентације

Јавна презентација резултата пројекта "Заштита и управљање Специјалним резерватом природе Засавица као средство за одрживи рурални развој", одржана је на завршном семинару у Сремској Митровици, 28.1.2011.

Обележен је Светски Дан влажних подручја, 2. фебруар 2011. године у сарадњи са Министарством животне средине и просторног планирања, Покрајинским секретаријатом за заштиту животне средине и одрживи развој и Заводом за заштиту природе Србије.

На радионици пејзажних архитеката у Суботици, поводом отварања међународне изложве удружења LandART одржано је предавање „Заштита природе и пејзажна архитектура у Великом парку на Палићу“ 5.3.2011.

У оквиру манифестације „Новосадског пролеће“ одржано предавање и радионица за децу предшколског узраста на тему „Птичија гнезда“.

На Шумарском факултету у Београду одржана је презентација мастер студентима о успостављању еколошке мреже у Војводини.

Настављен је рад са студентима који слушају предавања или обављају вежбе у препараторским просторијама и лабораторији Завода (студенти биологије, географије, ловног туризма и пољопривредног факултета)

Организација, садржај, вредновање и заштита најстарије заштићене ботаничке збирке: "Хербаријум Andreas Wolny" из 1797 и 1814. године у Карловачкој Гимназији, представљена је учесницима еколошког кампа „Стазама првих ботаничара“. Организатор манифестације Покрет горана, Сремски Карловци.

Свечано је обележен Дан Покрајинског завода за заштиту природе, и 45 година од његовог оснивања 1.април 2011. године.

У оквиру сарадње са УНС, ПМФ, Департман за биологију и екологију, студентима основних и мастер студија одржана су предавања: „Картирање станишта“ – 4.4.2011. „Заштита природе у Војводини“ - 11.4.2011. и „Угрожене врсте птица“ – 13.12.2011.

Покрајински завод је учествовао на првој Ноћи биологије одржаној на ПМФ-у, Департману за биологију и екологију у Новом Саду, 15.4.2011. године.

Одржана је радионица: Препарирање животиња, као и предавање на тему: Заштита природе у Војводини. Приказана су и два еколошка филма из продукције Завода.

Удружењу НИДСБ „Јосиф Панчић“ одржано је предавање „Биологија и заштита природе“.

Приликом обележавања Дана Планете Земље у организацији ПП“Палић“ на Палићу, одржана је презентација: Ревизија заштићеног подручја ПП „Палић“, 24.4.2011.

Удружењу „Рефугијум“ одржано је предавање „Млади и заштита природе“ 11.5.2011.

Одржано је предавање „Ловни туризам у функцији управљања заштићеним природним добрима у Војводини“.

У оквиру пројекта „Подршка локалном социо-економском развоју кроз унапређење еко-туризма у заштићеним природним добрима“ одржан је тренинг у Специјалном резервату природе Засавица.

Током целе године редовно су држана предавања Ловачким удружењима (Ада, Нови Кнежевац, Ковачица, Пећинци...) на тему „Успостављање еколошке мреже у Војводини и могућности међусекторске сарадње“.

Обележен Међународни Дан биодиверзитета 22. мај у Парку природе „Палић“, 20.5.2011. године. Програм спроведен у сарадњи са Министарством животне средине, рударства и просторног планирања и Покрајинским секретаријатом за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине.

Одржано је предавање „Заштита природе у Војводини“ и приказ сталне изложбе Завода у оквиру акредитованог усавршавања просветних радника у природним наукама (на мађарском језику) традиционалне Летње Академије „Апацаи Чере Јанош“ у Новом Саду. 14.7.2011.

Предавање и разговор са учесницима едукативног програма еколошког кампа на Зобнатици, организованог од стране Еколошког удружења „Arcus“ из Бачке Тополе, 1.8.2011.

Одржана Еко-учионица у оквиру 44. Међународног сајма Лорист – Еко Свет у Новом Саду, под називом „Дунав - река живота“, 29.септембар 2011.

Суорганизаторство на изради и промовисању природњачко - документарног филма „Дунав - Река живота“ у трајању од 80 минута. Филм је промовисан у Културном Центру Новог Сада 13.октобра 2011.године.

Предавања студентима Екологије: Планирање инфраструктуре на природним добрима у функцији одрживог туризма 16.11.2011; Заштита биодиверзитета и одрживи развој, Саобраћајнице и одрживи развој 30.11.2011.

Предавање студентима Екологије ПМФ-а у Новом Саду „Усмеравање сукцесије вегетације као мера активне заштите природних добара и рестаурација станишта на Суботичко-Хоргошкој пешчари“ 19.12.2011.

Одржана је презентација активности Покрајинског завода за заштиту природе на тему: Рад на успостављању еколошке мреже у АП Војводини као дела националне еколошке мреже, 22. децембар 2011.

3.2. ПРИКУПЉАЊЕ И ОБРАДА МАТЕРИЈАЛА ЗА ПРИРОДЊАЧКЕ ЗБИРКЕ

Током теренских излазака у 2011. години прикупљан је материјал за попуну природњачких збирки Завода. Природњачки материјал добијен је и од управљача заштићених подручја и других корисника простора (НВО, ловца, шумара, љубитеља природе и др.).

Пристигли материјал за Музејску службу је смештен у депое и замрзиваче у оквиру препараторске радионице и подвргнут стандардном третману обраде (прихват; завођење у књигу улаза-колектор; депоновање; препараторска обрада; стручна обрада; инвентаризација; дезинфекција у сандуку; депоновање у адекватну збирку).

Препараторска служба је урадила 59 дермопластичних препарата птица и сисара. Извршено је чишћење и конзервација већег броја препарата постојећих збирки.

Прикупљен је биљни материјал са подручја Русанде, Сланог копова, Потамишја, слатина Баната и Бачке, Малог песка, Засавице и Фрушке горе, чиме је обogaћена хербарска збирка.

Биљни материјал је обрађен методама класичне хербаристике. Настављен је рад на ревизији и дигитализовању података основног (генералног) хербара, при чему је у 2011. години обрађено 505 ексиката (музејских јединица), односно закључно са 9. 12. стање хербарске збирке износи 2700 ексиката са око 7402 примерка.

Настављен је посао на сређивању ботаничке збирке (ангажовани лаборанти): претресање хербара, измена хартије, попуњавање инвентарских картица које недостају и др.

У оквиру активности на одржавању палеонтолошко-геолошке збирке извршен је преглед оштећених експоната уз дораду, лепљење и чишћење. Током године вршени су редовни послови на конзервацији и препарирању прикупљеног теренског материјала: шкољки, пужева, јежева, мамутових зуба, костију и др.

У сарадњи са вишим кустосом Биљаном Митровић из Природњачког музеја у Београду урађена је детерминација збирке кварталних мекушаца Бачке Тополе и формирана је Excel база података у којој су сумирани подаци за обрађених и инвентарисаних 2780 јединица.

Настављен је процес сређивања орнитолошке збирке и мамолошке збирке. Сређивање ентомолошке збирке заменом старих кутија новим је настављено.

У склопу редовних активности на одржавању збирки, током марта и децембра 2011. извршена је редовна дезинсекција, дезинфекција и фумигација депоа, радионица и ходника. Посебан третман су имали експонати и други природњачки материјал, коришћени за повремене изложбене поставке посебно ван Завода (Сајам, итд), који су подвргавани потпуној дезинфекцији.

3.3. ИЗЛОЖБЕНИ ПРОСТОР ЗАВОДА

У Арборетуму Завода, у сарадњи са ЈП „НП Фрушка гора“ постављени су ксилотека (приказ пресека стабала различитих врста дрвећа и грмља) и „хотел за инсекте“ (различите структуре природних материјала за потребе гнезђења инсеката).

Отворена је изложба фотографија „Лоара – Дунав“ аутора Жан-Франсоа Сушара у сарадњи са Француским културним центром – Темишвар, Француским институтом у Србији, огранком у Новом Саду и Водопривредом Баната из Темишвара. Изложба је трајала од 2. до 25. фебруара 2011.

Отворена је изложба графика, академске сликарке Јасмине Гужвић, под називом „Шкољке и природне форме“. Изложба је трајала од 2.3.-2.4.2011. године.

Отворена је 6. годишња изложба минерала, накита и фосила из приватних збирки чланова Удружења љубитеља минерала, стена и фосила «Гео-пан», Нови Сад: „Чудесна лепота минерала и накита“. Изложба је трајала од 21.04. до 07.05.2011. године. У оквиру програма одржано предавање Србољуба Јанковића „Органски драгуљи – ћилибар, слоновача, корали и бисери“.

Покрајински завод је учествовао на манифестацији „Ноћ музеја 2011“. Тим поводом била је отворена изложба птица грабљивица „Небески ловци“ у сарадњи са Природњачким музејом у Београду, организована радионица „Мали палеонтолози“ и ревија еколошких филмова из продукције Завода, 14. мај 2011.

Отворена изложба слика од рециклираног папира и конопље ауторке Душице Михајлов на тему: „Птице“, 18. јул 2011.

Отворена VII Међународна изложба фотографија под називом: „Птице грабљивице“. Изложба остварена у сарадњи са НП Фрушка гора, 7. октобар 2011.

Отворена изложба природњачке фотографије под називом: „Свет Природе Фрушке горе“, аутора: Нике Станковића, 30. новембар 2011.

Отворена изложба фотографија групе фотографа природе – Egretta, под називом: „Natura rannonica III“. У оквиру програма приказан је и филм „Банатски велики песак – Делиблатска пешчара“, 16. новембар 2011.

Реализован је Еколошко-едукативни програм за децу: „У парку детињства“. У оквиру програма отворена је и истоимена изложба са 400 дечијих ликовних радова, деце ПУ „Радосно детињство“ и деце из СОС Дечијег села а спроведена је и радионица за децу у сарадњи са Удружењем Каспар, 1. децембар 2011.

У сарадњи са Удружење новинара „Еко вест“ у Покрајинском заводу је отворена

изложба фотографија аутора Милоша Ћирковића под називом: „Јесењи дан у СРП Делиблатска пешчара“, 9. децембар 2011. године.

Отворена 57. изложба ликовних радова деце Србије на тему: „Заштићена природна добра Србије“ и 25. изложбе ауторског стрипа ученика основних школа Србије, 16. децембар 2011. Ова манифестација остварена је у сарадњи са Центром за ликовно васпитање деце и омладине Војводине.

3.4. САРАДЊА СА ДРУГИМ УСТАНОВАМА

За потребе одржавања манифестација: „Ноћ истраживача“, „Ноћ биологије“ и „Фестивал науке“ Природно-математичком факултету, Департману за географију, туризам и хотелијерство и Департману за биологију и екологију, Универзитета у Новом Саду позајмљивани су експонати из природњачких збирки Завода.

За потребе уређења и опремања „Природњачке куће“, управљачу СРП „Царска бара“, позајмљени су експонати из мамолошке и орнитолошке збирке Завода и пружена стручна помоћ у креирању садржаја.

Туристичкој организацији општине Инђија позајмљивани су експонати из геолошко-палеонтолошке збирке Завода.

Музеју Војводине у Новом Саду, за потребе реализације инсталације „Конкретизована метафора“ позајмљени су предмети за потребу постављања изложбе „Прича о екслибрису“ 7.12.2011. - 15.1.2012. године.

Вршено је услужно препарирање за ЈП Национални парк „Фрушка гора“ и Завод за заштиту природе Србије.

3.5. САЈАМСКЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ

Учешће на Међународном Сајму ЛОРИСТ „Човек и природа“ у Новом Саду, заједнички штанд са надлежним Министарством и Секретаријатом.

Учешће на III Фестивалу науке у Новом Саду, 7 и 8. маја 2011. Одржана је радионица под називом: *Заштита биодиверзитета и геодиверзитета Војводине*. Покрајински завод за заштиту природе је представио ретке, заштићене и угрожене врсте животиња и биљака Војводине, као и фосиле.

3.6. НАСТУПИ У МЕДИЈИМА

Гостовање на ТВ Панонија, јутарњи програм, поводом организовања Међународних радних кампова у заштићеним природним добрима Војводине, 18.јануар 2011.

Гостовање у Радио НС, емисија „Под стакленим звоном“, тема гостовања је била „Заштита влажних станишта у Војводини“, 30.01.2011.

Гостовање у РТВ Војводина, јутарњи програм, тема: Обележавање Светског дана влажних подручја, 31.1.2011.

Гостовање на ТВ Панонија, информативни програм, тема: Обележавање Светског дана влажних подручја и заштита влажних станишта у Војводини, 1.2.2011.

Учешће у емисији ТВ Б92, Екобаланс, тема: Обележавање Светског дана влажних подручја и заштита влажних станишта у Војводини, 2.2.2011.

Гостовање у ТВ Нови Сад, Вести 13 и 17 часова, тема: Обележавање Светског дана влажних подручја и заштита влажних станишта у Војводини, 2.2.2011.

Гостовање у програму Радио НС, емисија „Под стакленим звоном“, тема: Обележавање Светског дана влажних подручја и заштита влажних станишта у Војводини, 2.2.2011.

Гостовање у програму Радио НС, Вести 20 часова, тема: Обележавање Светског дана влажних подручја и заштита влажних станишта у Војводини, 2.2.2011.

Гостовање у програму Радио НС, емисија „Излог“ 12-13 часова, тема: Обележавање Светског дана влажних подручја, 2.2.2011.

Учешће у Јутарњем програму ТВ Нови Сад, тема: отварање Фото изложбе: „Лоара-Дунав“, 2.2.2011.

Учешће у емисији Радио НС, „Преподне“, тема: Обележавање Дана Светског дана влажних подручја и заштита влажних станишта у Војводини, 2.2.2011.

Учешће у емисији Радио НС, „Под стакленим звоном“, тема: „О заштити поплавних подручја“, Монографија „Обедска бара“, 6.2.2011.

Радио НС, Новости, „Звучна хроника“, тема: Обележавање Дана Светског дана влажних подручја и заштита влажних станишта у Војводини, 6.2.2011.

Учешће у емисији ТВ Панонија, тема: Спречена сеча стабала на Клиси у НС, 17.2.2011.

Гостовање у РТВ Војводине, Емисија "Њушкање", тема: Прича о мамутима, 21.2.2011.

Разговор и изјава за Радио НС, емисија „Под стакленим звоном“, Заштита бара у Војводини, 24.2.2011.

Текст у часопису Добро јутро, Извештај са обележавања Светског дана влажних подручја, фебруар 2011.

Радио Нови Сад, еколошка емисија на мађарском језику, снимљено је предавање „Заштита природе и пејзажна архитектура у Великом парку на Палићу“ током радионице у Суботици - 5.3.2011.

Изјаве за Анем - независна ТВ, тема: Изложба "Додирнимо природу", 18.3.2011.

Изјава за Радио Зрењанин - еко емисија, тема: Дан Покрајинског завода за заштиту природе, 6.4.2011.

Прилог за РТВ Војводине - 2 програм, тема: Учешће Завода на Фестивалу науке, 15.05.2011.

„Rannon TV“ Суботица, емисија на мађарском језику, кратка изјава о проблемима заштите ПП „Палић“ поводом прославе Дана биодиверзитета на Палићу - 20.05.2011.

РТВ Војводине – Телевизијска емисија о СРП „Краљевац“ – више емитовања

РТВ Војводине – Телевизијска емисија о СРП „Делиблатска пешчара“ – више емитовања

Радио Нови Сад, Интервју на тему: Слепи мишеви, септембар 2011.

РТВ Војводине Интервју о слатинама Баната током одржавања сајма ЛОРИСТ

Интервју за Сомборске новине, тема Слепи мишеви, октобар 2011.

Радио Суботица, еколошка емисија на мађарском језику, репортажа о проблемима заштите СРП „Лудашко језеро” поводом округлог стола у организацији Удружења за развој насеља пешчарске висоравни Северне Бачке у Хајдукову - 15.10.2011.

„Rannon TV“ Суботица, емисија на мађарском језику, кратка изјава о проблемима заштите СРП „Лудашко језеро” - 15.10.2011.

Дате су информације за чланак „Дунавски парк – зелени рај у центру града“ који је изашао 30.11.2011. у НС Репортеру.

РТВ Панонија, Најава манифестације „Рад на успостављању еколошке мреже у АП Војводини као дела Националне еколошке мреже“, децембар 2011.

Телевизија „Панонија“ Нови Сад, разговор о еколошкој мрежи - 22.12.2011.

Радио Нови Сад, еколошка емисија на мађарском језику, основне информације о еколошкој мрежи, око 10 минута - 22.12.2011.

Учешће на заједничкој конференцији за медије у прес-центру Владе АП Војводине на којој је представљен годишњи рад: Покрајинског секретаријата за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине, Покрајинског завода за заштиту природе, ЈП Завода за урбанизам Војводине и НП „Фрушка гора“, 26. децембар 2011.

3.7. ОРГАНИЗАЦИЈА ПРЕДАВАЊА И ПРЕЗЕНТАЦИЈА У ЗАВОДУ

Предавање др Ивана Дулића на тему „Фосили Фрушке горе“ одржано је 17. фебруара 2011. Предавање организовано у сарадњи са Друштвом „Гео-Пан“ из Новог Сада.

Одржан је консултативни састанак 24.02.2011. на тему: „Воде и како о њима боље да се бринемо?“. Остварено у сарадњи са Удружењем „Протега“ из Суботице и Регионалним центром за заштиту животне средине (РЕЦ) и Шведском агенцијом за међународни развој и сарадњу (СИДА).

Одржана промоција Природњачког друштва „Геа“ из Вршца и представљен Годишњак Геа број 10, Мали приручник за заштиту водоземаца и природњачки филм: „Богатство и заштита живог света јужног Баната“, 4.3.2011. године.

Одржано предавање др Срђана Белија, саветника у Заводу за заштиту природе Србије, Београд на тему: „Геоколошке карактеристике периглацијалне средине Проклетија и њена заштита“, 17. марта 2011. године.

Одржана презентација публикација на тему: „Заштита вода и животне средине“ аутора дипл.инж. Милорада Гаковића. Представљени су постери, брошуре и приручник за наставнике о коришћењу и заштити вода, земљишта, ваздуха, животиња; о комуналном и опасном отпаду, водоводу и канализацији; о заштити природе и Планете Земље, 31. мај 2011.

У сарадњи са ПД „Железничар“ из Новог Сада представљена експедиција на Хималаје и врх Чо-Оју 8201 мнв. Том приликом је пуштен 45

мин. документарни филм. Гости Завода су били чланови експедиције на челу са Драганом Малиновићем.

Секретарка за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине АПВ, Душанка Сремачки, доделила је награде и признања за конкурс „Моје зелено дело“ расписан поводом обележавања Дана планете Земље. 03. јун 2011.

Одржана промоција Инфо карата добара и брендова Новог Сада, Сремских Карловаца, Фрушке горе и АП Војводине, аутора Војислава Д. Девића, 30. јун 2011. године.

Одржана промоција књиге „Дневни лептири засавице“, аутора: др Предрага Јакшића и Ане Нахирнић, 20. октобар 2011. Промоција остварена у сарадњи са СРП „Засавица“.

3.8. ДРУГЕ ПРОМОТИВНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ

У сарадњи са Младим истраживачима Србије, 18. јануара 2011. године, организован едукативни радни састанак на тему “Организовање волонтерских радних кампова у заштићеним природним добрима Србије”.

4. ПРОГРАМИ УСАВРШАВАЊА КАДРОВА ЗАВОДА

4.1. ОБЈАВЉЕНИ РАДОВИ. УЧЕШЋЕ НА ДОМАЋИМ И МЕЂУНАРОДНИМ СКУПОВИМА И РАДИОНИЦИМА

4.1.1. РАДОВИ

Bartula, M., Stojšić, V., Perić, P., Kitnaes, K. (2011): Protection of Natura 2000 Habitat Types in the Ramsar Site "Zasavica Special Nature Reserve" in Serbia. *Natural Areas Journal* 31 (4):349-357.

Vučanović, M., Đorđević, I., Stojnić, N. (2010): Ptice grabljivice Malog peska. *Ciconia* 19: 74-89.

Grubač, B., Stojnić, N. (2011): Present Status and Conservation of Eastern Imperial Eagle *Aquila heliaca* in Serbia. *Acta zoologica bulgarica* Supp.3: 79-86.

Делић, Ј.; Добретић, В.; Пил, Н. (2011): „Мелиоративни канали и биодиверзитет – конфликти и могућа решења“. „Мелиорације 2011“ Нови Сад, Пољопривредни факултет, Департман за уређење вода,

Делић, Ј.; Пил, Н.; Добретић, В. (2011): Валоризација реке Саве као коридора од међународног значаја, I фаза – потребе фауне. Научни скуп са међународним учешћем „Заштита природе у 21. вијеку“. Жабљак.

Кицошев, В., Радосављевић, М., Ковачевић, Н., Ђукић, С. (2011): Улога анализе заинтересованих страна у одрживом коришћењу будућих заштићених подручја на примеру „Русанде“ и „Окањ баре“, Заштита природе 61-2, Часопис Завода за заштиту природе Србије, Београд, *in press*

Кицошев, В., Белић, А., Веселиновић, Д. (2011): Могућности процене утицаја таложења азотних једињења из ваздуха на компоненте Европске еколошке мреже "Natura 2000", Квалитет ваздуха, мониторинг, законска регулатива-решења, Саветовање са међународним учешћем – Заштита ваздуха 2011, Привредна комора Србије, Зрењанин, 115-126

Kiš. A., Szabados, K., Kicošev, V., Bošnjak, T., Cvijić, D., (2011): Unapređenje ekosistemskih usluga šuma i vanšumskog zelenila Vojvodine razvojem ekološke mreže. Naučni skup sa međunarodnim učešćem Zaštita prirode u 21 vijeku– Nature protection in XXI century, 20 – 23 Septembar 2011. Žabljak, Crna Gora Zbornik referata, rezimea i prezentacija – Proceedings of the conference II, pp 497-507

Panjковић, B., Perić, R., Stojišić, V. (2011): Okanj bara – important center of floristic and ecosystem diversity of the Tisa River basin (Serbia). *Studia Universitatis „Vasile Goldis“ Seria Stiintele Vietii (Life Sciences Series)* 21, 4,767-772. Arad.

Perić, R., Stojišić, V., Panjković, B. (2011): Biljni svet stajaćih voda. In: *Vojvođanske bare: Vrednosti i mogućnosti* (ur. Mesaroš, G.), 18 – 25. Udruženje Protego, Subotica. 88.

Прентовић,Р; Делић,Ј. (2011): Ловни туризам у заштићеним подручјима, 6. Међународни симпозијум о ловству и одрживом коришћењу биодиверзитета, Жагубица

Probst R., Nemeschkal H. L., McGrady M., Tucakov M. & Szép T. (2011): Aerial hunting techniques and predation success of Hobbies *Falco subbuteo* on Sand Martin *Riparia riparia* at breeding colonies. *Ardea* 99: 9–16.

Ružić M, Šćiban M, Radišić D, Tucakov M. & Janković M. (2011): Distribution and numbers of wintering Long-eared Owls in the Vojvodina Province (Northern Serbia) during winters 2007-2008 and 2008-2009. p. 45. In: Ružić M, Johnson D. H. & Paunović K. (eds): *Abstract Book from the International Conference on the Survey, Monitoring and Conservation of the Long-eared Owl (Asio otus)*. 1-5 November, Kikinda, Serbia. Serbian Owl Conservation Centre, Novi Sad.

Ružić M, Radišić D, Šćiban M, Tucakov M., Nagulov S, Simović A, Budinski I, Žuljević A, Đapić D, Janković M, Grujić D, Medveđ A, Vigh L, Vučanović M, Veselinović D, Radaković M, Sporemo N, Kulić S, Rudić B, Marčeta S, Vučićević I. & Sviković S. (2011): Changes in the number of wintering Long-eared Owl on roost sites in Serbia. P. 44. In: Ružić M, Johnson D. H. & Paunović K. (eds): *Abstract Book from the International Conference on the Survey, Monitoring and Conservation of the Long-eared Owl (Asio otus)*. 1-5 November, Kikinda, Serbia. Serbian Owl Conservation Centre, Novi Sad.

Сабадос, К., Пањковић, Б., Маринковић, Л., Кицошев, В., Цвијић, Д., Туцаков М., Чалакић Д. (2011): Успостављање националне еколошке мреже на подручју Војводине (Србија). Научни скуп са међународним учешћем Заштита природе у 21 вијеку – Nature protection in XXI century 20–23 Септембар 2011. Жабљак, Црна Гора, Зборник реферата I str.185-192

Сабадос, К., Бошњак, Т., Туцаков, М., Кицошев, В. (2011): Значај хидролошке мреже Војводине за очување биолошке разноврсности. Саветовање "Мелиорације 11", 26. 1. 2011. Нови Сад. Тематски зборник радова стр.207-214

Sekulić, G. & Tucakov, M. (2011): Moguća Natura 2000 područja posebne zaštite za očuvanje vrsta ptica i migratornih vrsta (*Special Protected Areas – SPA*) u Srbiji. *Detlić* 5: 9-11.

Simonović,P; Krizmanić,I; Nikolić,V: Miličić, D; Delić,J; Škorić,S; Tošić, A; Škraba,D.(2011): Influence of invasive alien fish species in declared natural fish spawning site „Labudovo

okno“ (Danube river, Republic of Serbia) - 3rd Aquatic Biodiversity International Conference 2011 – Sibiu/Transilvania/Transilvania, Romania, European Union

Стојнић, Н. (2011): Вредновање шума на основу састава фауне шумских гнездарица на примеру Националног парка „Фрушка гора“. Научни скуп са међународним учешћем „Заштита природе у 21. вијеку“. Жабљак.

Stojnić, N., Puzović, S., Vučanović, M., Manasijević, Z., Rajković, D. (2010): Crni orao *Aquila clanga* u Srbiji u prvoj deceniji XXI veka. *Ciconia* 19: 177-178.

Szabados K., Kis, A., Bakovic, D., Galambos, L., Vukelic, M. (2011): Land use practices and plant invasions in the Sava River floodplain in Serbia. 11th International Conference on the Ecology and Management of Alien Plant Invasions, 30.August – 03. September 2011. Szombathely, Hungary, Abstracts pp150

Ham I., Tucačkov M. (2010): Savremeni raspored, sastav i veličina kolonija ptica vodenih staništa u Potamišju između Čente, Sakule i Barande. *Ciconia* 19: 117-124.

4.1.2. РАДИОНИЦЕ

Међународна радионица „International workshop: Establishment of ecological networks – experiences and perspectives“ (Успостављање еколошких мрежа – искуства и перспективе), Вилниус, Литванија. Радионица је организована са учешћем стручњака из 11 европских земаља у оквиру LIFE пројекта “Development of Pilot Ecological Network through Nature Frame Areas in Southern Lithuania” у организацији NGO „Lithuanian Fund for Nature“. Позвани предавач са презентацијом „Possibilities of the integration of ecological network into regional development - case study from the agricultural region of Serbia“. 23-24.2.2011.

Steppe Oak Woods and Pannonic Sand Steppes Conference, (Панонске степе на песку и степске храстове шуме), Кечкемет, Мађарска. Конференција је организована у оквиру LIFE пројекта “Conservation of Euro-siberian steppic woods and Pannonic sand steppes in ‘Nagykőrösi pusztai tölgyesek’ pSCI”, and “Conservation of the Pannon endemic *Dianthus diutinus*”. Позвани (гост) предавач са презентацијом “Sand steppes and oak woodlands in Vojvodina (Serbia)“. 06.-8.10.2011.

Учешће на II међународној радионици „Pilsen After Oxford“ у Чешкој Републици, у Плзењу у периоду 31.3.- 1.4.2011. Посебан акценат дат је примени директива који се односе на област процене утицаја (стратешка процена утицаја на животну средину, процена утицаја пројеката и радова на животну средину, као и процена одрживости пројеката и радова на елементе мреже Natura 2000). Ово искуство показало је своју значајну примену у процесу припреме за доношење Уредбе о оцени прихватљивости у Србији

Радионица “Успостављање еколошке мреже НАТУРА 2000” Фрушка гора - Андrevље, 10.- 11. новембар 2011. године. Радионицу је организовао WWF у оквиру пројекта Јачање капацитета владиног и цивилног сектора у Србији и Црној Гори за преузимање правних тековина ЕУ у области заштите природе

Учешће на тродневној радионици о анализи заинтересованих страна и програму мера у управљању сливом реке Саве, од 28. - 30.06.2011. у Сарајеву, БиХ, као и учешће на дводневној радионици о Плану управљања сливом реке Саве, од 9. - 10.11.2011. у Београду.

4.2. УЧЕШЋЕ НА ПРОГРАМИМА ОБУКЕ

Стручни сарадници задужени за заштиту одређених таксона учествовали су у тренинг радионици о IUCN Црвеној листи угрожених врста, односно примени категорија и критеријума Црвене листе приликом процене степена угрожености врста од изумирања. У просторијама Завода за заштиту природе Србије од 2. до 4. марта.

Учешће у радионици „Станишта Србије-обука за идентификацију и картирање“ у оквиру Пројекта IGIS (Подршка успостављања Националне инфраструктуре геопросторних података и формирање Националног центра за даљински детекцију Републике Србије) у сарадњи са француским конзорцијумом „IGN France International“, „Astrium SAS“, фирмом „Biotop“ и Републичким Геодетским заводом (РГЗ) 9-11. 4. на Авали, 28. 4. на Ади Циганлији и 21. 5. на Делиблатској пешчари.

У оквиру програма за обуку *“Sustainable Nature Conservation and Regional Development in Floodplains and Wetlands in the Central and Lower Danube River Basin”* NatuRegio_floodplains, стручни сарадници Завода, Тања Бошњак и Ласло Галамбош учествовали су у стручном усавршавању у Немачкој, која је организована од стране Alfred Toepfer академије за заштиту природе (NNA). Програмом обуке обухваћен је обилазак пет различитих локација уз реке Елбу, Салзах, Дунав и Рајну са могућношћу упознавања са актуелном проблематиком из области заштите природе и регионалног развоја у сливним подручјима као и додатним освртом на управљање пројектима, међународну комуникацију и административне оквире ЕУ. Учесници програма су имали обавезу да развију предлог пројекта из области заштите природе у сливном подручју реке Дунав на територији својих држава. Предлози пројеката су разматрани током прекограничног семинара (Cross Border Seminar), који је у периоду од 7.11.-11.11.2011. године одржан у Румунији у граду Ђурђу.

Учешће и обука на Програму специјализоване обуке у области европских интеграција за државне службенике запослене у јавној управи и локалној самоуправи, у периоду од 8.-28.5.2011. године на Европском институту за јавну управу (EIPA) у Мастрихту, Холандија.

Стефан Милошев је положио стручни испит и стекао право на стручно звање Препаратор.

5. ИНФОРМАЦИОНИ СИСТЕМ

Рад на редовном одржавању Информационог ситета Завода (опрема, апликације, комуникацијски канали) у функционалном и оперативном стању обухватио је активности:

- сервисирање једноставнијих кварова и сарадња са сервисом ради отклањања проблема са нефункционалном рачунарском опремом,
- реинсталација и конфигурирање РС рачунара и остале рачунарске опреме, као и појединачног специјализованог софтвера неопходног за рад,
- формулисање, разрада проблема и координација са креатором ради усаглашавања апликација ИС са новим системским (Win7) и софверским решењима,

- праћење рада у апликацијама ИС ради промене и преправке модула, како би се обезбедио лакши и ефикаснији рад запослених,
- одржавање лаптопа у ажурном и „чистом“ стању (користи се за презентовање материјала како Завода тако и трећих лица, теренски рад, прикупљање података ван просторија Завода...),
- сарадња са провајдером са циљом отклањања квара на комуникационој опреми и/или неправилности у раду и стављања опреме у функционално стање у најкраћем могућем року;

Сprovedена је континуирана заштита дигиталних података Завода у смислу антивирусне заштите, доградње, унапређења и корекција ОС.

Пројекат у току: „Подизање капацитета ка унапређењу стања природе и животне средине у АП Војводини применом ГИС технологија“. Завршетак пројекта у првом кварталу 2012.

Сервер (простор и софтвер) за рад са електронском поштом и web презентацију Завода, је у закупу, с обзиром да у Заводу не постоје потребни капацитети. Рад над овим системима је у 2011. години обухватао:

- отварање мејл и групних налога за новозапослене раднике или друге потребе (јавне набавке, инфо контакт...),
- ажурирање података и простора везаних за појединачне налоге,
- ажурирање садржаја презентације (осим позиција вести и календар активности),
- ажурирање структуре сајта, по потреби уз сарадњу са креатором истог,
- сарадња са провајдером са циљом отклањања нефункционалности и/или неправилности у раду у најкраћем могућем року;

Рачунар у улози сервера је замењен рачунаром серверске архитектуре. Решење је базирано на Microsoft Windows Small Business Serveru 2008 што Завод ставља у врх по питању коришћења савремених технологија. Инсталирани су SQL Server 2008 и апликације ИС Завода, постављена база података те урађена подешавања и интеграција у ИС Завода. Након довођења у оперативно и функционално стање спроведена је антивирусна заштита и аутоматизован процес формирања резервних копија базе ИС на спољни медиј.

Током 2010. године покренута је идеја о креирању апликације (део ИС Завода) којом би се систематизовали и обрађивали подаци битни за формирање еколошке мреже. У току 2011. године урађено је формулисање, разрада структуре тока података, креирање апликације, унос доступних података, њихова обрада. Апликација је дорађивана у више наврата и уочене нове могућности за доградњу исте и оцењена (Twinning Project) као добра основа за апликацију која би систематизовала и обрађивала податке битне за формирање Натура 2000 мреже у Србији.

У току 2011. године унапређење рада сарадника огледало се кроз следеће активности:

- Спрам сагледаних потреба и процењених могућности набављена су и имплементирана 2 мултифункционална уређаја за потребе секретара и рачуноводства,
- замењен је 21 рачунар, 6 штампача и копир апарат (замењен новим, са напредним функцијама);

- модификација постојећих модула Информационог система како би био прилагођен новој организацији рада Завода (Општа архива, Кадровска, Путовања),
- формулисање, разрада проблема и координација са креатором ИС ради модификације модула Теренска карта. Ова надоградња је омогућила издвајање изабраних података у употребној форми за једну или више општина. Иницијатива је покренута за потребе креирања услова и мишљења на просторне и друге планове. Анализа конкретних проблема и ниво постигнуте модификације указује да се истовремено могу решити и други, тј. да омогућава ширу примену.
- Инсталација специфичног софвера за обраду просторних података (ArcView10) која је захтевала издвајање капацитета додатног рачунара (License server),
- креирање јединственог шаблона за завршну обраду просторних података издвојених из ИС (планови),
- Покренута обука за коришћење апликације Архива решења и попуњавање базе,
- подешавање на комуникацијском систему и рачунару према потребама електронског плаћања и инсталација истог,
- подршка функционисању пословних процеса Завода и запосленима у примени информационих технологија и искориштавање могућности постојећег софтвера,

Локална рачунарска мрежа (LAN) проширена је за 10 тачака и оптимизовано је централно чвориште. Редовно администрирање исте обухвата дељење ресурса, омогућавање њене функционалности и оперативности. LAN се наслања везу са спољним светом те је сардања са провајдером ADSL услуга ради отклањања проблема у раду линије, анализе могућности за стабилнији и проточнији комуникациони канал, конфигурација комуникационе везе неопходни њен део.

Други реализовани послови обухваћени активностима Одсека за опште послове и информациони систем за потребе израде студија заштите, услова, мишљења, пројеката и друго:

- обрада алфанумеричких података, креирање графикона и других графичких приказа анализе,
- дигитализација, обрада просторних података, креирање карата и описа граница,
- израда презентација, промотивног и презентацијског материјала,
- техничка подршка скуповима, подршка и процесу јавних набавки, пописа основних средстава,
- архивирање и евидентирање библиотечког фонда, систематизација документације везане за заштићена природна добра (папирни и електронски ниво).

6. ПРАВНИ ПОСЛОВИ

Извештајни период обухвата време од 1.1.2011.год. до 31.12.2011. год. У наведеном периоду Сектор за правне, финансијске и опште послове извршавао је задатке сагласно одредбама закона који регулишу питање пословања Завода као самосталног правног субјекта, установе и индиректног корисника буџета АП Војводине и организације за заштиту природе основану за територију АП Војводине, а сагласно одредбама Закона о заштити природе („Сл. гласник РС“, бр. 36/09, 88/2010 и 91/2010) и подзаконским акатима. Покрајинска скупштинска одлука о оснивању Покрајинског завода за заштиту природе („Сл. лист АПВ“, бр.2/2010), Статута Покрајинског завода за заштиту природе на који је Влада АП Војводине дала сагласност Решењем бр.023-00035/2010 од 28.4.2010., Правилник о раду (бр. 04-1380 од 20.12.2010), Правилник о организацији и систематизацији радних места у Заводу (бр.04-1381 од 20.12.2010.), Пословник о раду Управног одбора (04-22 од 8.4.2010, Пословник о раду надзорног одбора (04-22/1 од 8.4.2010), Средњорочни програма заштите природних добара од 2011 до 2020 год. Покрајинског завода за заштиту природе на који је Скупштина АПВ дала сагласност Одлуком бр.023-2/11. год., а Влада Републике Србије решењем бр. 353-5627/11 од 14. јула 2011.године и Програм заштите природних добара за 2011. годину били су основно полазиште у решавању питања из надлежности Завода.

У извештајном периоду одржано је четрнаест седница Управног одбора на којима је разматран и усвојен велики број одлука и аката којима се обезбеђивао несметани рад Завода, као што су: Финансијски план за 2011. са изменама и допунама, План јавних набавки за 2011. годину са изменама и допунама усклађеним са изменама Финансијског плана, Извештај о извршавању Финансијског плана прихода и расхода за период од 1.4.2010 (када је Завод почео са радом) до 31.12.2010. год, Усвајање записника Комисије за попис основних средства, попис обавеза и потраживања и попис готовинских еквивалената, Средњорочни програм заштите природних добара Покрајинског завода за заштиту природе за период 2011-2020 год, Програм заштите природних добара за 2011. годину, Правилник о висини и начину обрачуна и наплате накнаде за издавање акта о условима заштите природе, Одлука о висини цене улазнице за посетиоце Природњачке изложбе, Програм заштите природних добара за 2012. год, Акт о процени ризика на радним местима и у радној околини Покрајинског завода за заштиту природе и Правилник о безбедности и здрављу на раду, Одлука о изменама и допунама Одлуке о листи регистраторског материјала, Измене и допуне Правилника о раду, давање сагласности на измене и допуне Правилника о организацији и систематизацији радних места доношење одлуке о продаји службеног моторног возила и др.

За наведене седнице Управног одбора припремана су позивна писма са дневним редом, припремљени предлози одлука који су дати на усвајање са пратећим материјалом, као и записници.

Полазећи од делатности Завода утврђене чланом 102. цитираног Закона, учествовало се у изради свих студија заштите планираних за 2011. год. у делу који се односи на управљање и финансирање заштићеног природног добра за које се предлаже заштита (преглед је дат напред), а за неке су, у поступку усклађивања студија и аката са новелираним Законом о заштити природе, израђивани и предлози аката (СРП „Ковилско-петроварадински рит“, СРП

„Царска бара“, Заштићено станиште „Бара Трсковача“ и др.) о заштити, за Министарство, односно органе локалне самоуправе.

На позив Министарства животне средине рударства и просторног планирања узето је учешће у изради подзаконских аката, као што су: Уредба о режимима заштите, Уредба о категоријама природних добара и Правилник о одштетном ценовнику.

Инициране су, преко Покрајинског секретаријата за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине, измене и допуне Уредбе о заштити СРП „Ковиљско –петроварадински рит“ (примедбе се односе на уочену њену неусклађеност са Студијом заштите) и исправку грешке у Уредби о заштити СРП „Горње подунавље“.

Непосредно је, са представницима НП „Фрушка гора“ израђиван Нацрт закона о Националном парку Фрушка гора, и учествовало у јавној расправи поводом тога закона, а коју је организовало Министарство.

Део Завода који се бави правним, персоналним и општим пословима непосредно је био ангажован у припреми, изради и презентацији студија заштите, пружао је стручну помоћ управљачима заштићених природних добара, органима локалне самоуправе, удружењима грађана, групама грађана и појединцима у вези са применом одредаба Закона о заштити природе и животне средине, водио је регистар заштићених добара на територији Војводине и давао податке из овог регистра, водио базу података у области заштите природе као дела јединственог информационог система Агенције за заштиту животне средине.

Узето је учешће у решавању конфликтних питања приликом израде решења којима су утврђивани услови заштите природе у поступку израде пројектно планске, урбанистичке и друге документације, доношење одговарајућих аката у поступку легализације објеката на простору заштићених природних добара, пре свих на подручју Града Суботице, пружања помоћи управљачима, сарадњи са надлежним инспекцијским и органима локалне самоуправе, пружање помоћи стручним сарадницима и израда инструкција о ефикасном спровођењу јавних набавки и прековременом раду.

У поступку јавних набавки реализован је сегмент процеса израде одлука о покретању поступка јавних набавки, израде решења о именовању комисија за спровођење поступака јавних набавки, учествовања у раду самих комисија у складу са одредбама Закона о јавним набавкама, према коме један члан комисије увек мора бити правник.

У поступку извршавања обавеза Завода сачињено је више уговора о раду, анекса уговора о раду, уговора о ауторском делу, о делу, уговора о пословно теничкој сарадњи, сарадњи са Правним факултетом, Природно-математичким факултетом и Факултетом техничких наука Универзитета у Новом Саду. Сачињени су уговори о уступању изложбеног простора и амфитеатра Завода, као и уговора о продаји отпадног папира и уговор, (након спроведеног поступка), о продаји службеног возила.

Вођени су поступци због повреда радних обавеза и изрицане су одговарајуће мере. Донето је једно решење о престанку радног односа по основу повреде радне обавезе.

Решавајући о персоналним питањима решавано је о појединачним правима запослених везаних за право на годишњи одмор, плаћено одсуство,

прелазак у више звање, солидарну помоћ, службеном путу у иностранство, праву на стручно усавршавање и полагање стручних испита (за рад у државним органима управе, за кустосе, безбедност здравља на раду, стицања више спреме), издавање потврда о статусу запослених ради остваривања одређених права, пријаве и одјаве запослених, односно оних којима је престао радни однос.

Што се тиче канцеларијског пословања треба рећи да је у извештајном периоду заведено 2200 предмета, што говори о броју управних и других аката донетим у току 2011. године.

7. ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ

Финансијски аспект пословања Завода се одвија преко два подрачуна (за буџетска и сопствена средства), и девизног и наменског девизног рачуна (за средства ино донације од донатора WWF) отвореног при Народној банци Србије.

Финансијски аспект пословања Завода регулисан је између осталог: Законом о буџетском пословању, Уредбом о буџетском рачуноводству, Правилником о стандардном класификационом оквиру и стандардном контном плану за буџетске кориснике, Законом о буџету Републике Србије и Законом о буџету АП Војводине, Правилником о извршењу буџета Републике Србије, Законом о платама у државним органима и јавним службама, Законом о порезу на доходак грађана, Законом о девизном пословању, Законом о јавним набавкама, Закону о ПДВ-у, као и многобројним правилницима, уредбама, одлукама, упутствима и мишљењима.

Одсек за финансијско - рачуноводствене послове у свом раду непосредно, свакодневно сарађује са многобројним државним органима и институцијама међу којима су и Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине, Покрајински секретаријат за финансије, Пореска управа, Управа за трезор, Фонд за ПИО, Народна банка Србије.

Поред тога, Одсек контактира и са многобројним корисницима услуга Завода, сачињавајући, издавајући и контролишући обавезујућу рачуноводствену документацију.

Одсек за финансијско - рачуноводствене послове током пословне/фискалне 2011. године је саставио, у сарадњи са пословодством и другим одсецима и одељењима, Финансијски план Завода за 2011. годину, као и његове Измене и допуне током јуна/јула 2011. године у складу са Одлуком о ребалансу Покрајинског буџета за 2011. годину у сарадњи са Покрајинским секретаријатом за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине и измену апропријација Финансијског плана Завода крајем 2011. године.

У септембру 2011. године Завод је поднео оснивачу – Влади АП Војводине и предлог финансијског плана за 2012. годину сходно Закону.

У свом раду Одсек спроводи пословање Завода са финансијско – рачуноводственог аспекта и са аспекта јавних набавки, везано за утрошке средстава из шест извора средстава којима располаже:

средства из текуће године

- буџетска;
- сопствена - услови и улазнице;
- сопствена – пројекти преко Фонда за заштиту животне средине;
- сопствена – ино донација аустријског донатора WWF.

пренета средства из претходних година:

- буџетска;
- сопствена - услови и улазнице;
- сопствена – пројекти преко Фонда за заштиту животне средине;
- сопствена – ино донација аустријског донатора WWF.

У пословној 2011. години Одсек је сачинио и предлог Плана јавних набавки као и његове измене и допуне (јул, новембар) усвојене од стране Управног одбора Завода.

Током јануара 2011. након извршеног инвентара са станњем на дан 31.12.2010. поднет је Управном и Надзорном одбору Извештај о извршеном инвентари који је и усвојен.

Током фебруара 2011. године састављен је и усвојен Завршни рачун за 2010. годину.

Током године састављани су и подношени периодичних извештаја: тромесечни, шестомесечни, деветомесечни и годишњи извештај преко надлежног Секретаријата Покрајинском секретаријату за финансије.

На тромесечном нивоу сачињени су и поднети надлежним Покрајинским секретаријатима и Извештаји о донацијама, задуживању, издатим меницама, донацијама, као и извештаји Републичком заводу за статистику.

На тромесечном нивоу састављана су и поднета требовања средстава на кварталном нивоу Покрајинском секретаријату за финансије.

На тромесечном нивоу састављана су и поднети квартални извештаји о јавним набавкама Управи за јавне набавке РС.

На месечном нивоу подношени су извештаји о зарадама и требовања за средства сходно кварталној квоти Покрајинском секретаријату за финансије.

На месечном нивоу обрачунаван је ПДВ и подношене пореске о обрачунатом ПДВ-у пријаве до 10. у месецу.

Сходно Меморандуму, Одлуке о висини основице за обрачун и исплату плата државних службеника и намештеника Владе РС и расположивим средствима вршена је и калкулација повећања зарада запослених и то: од децембарске, априлске и октобарске зараде и подношени на усвајање предлози Управном одбору за повећање истих.

Вршена је и калкулација повећања накнада члановима Управног и Надзорног одбора Завода и поднешен предлог Управном одбору за повећање ове врсте накнада.

У оквиру Одсека одвијају се и плаћања према земљи и иностранству, обрачун и исплата ино и домаћих дневница, благајничко пословање (динарско и девизно, благајна бонова за горова и картица), подношење пореских пријава везано за зараде и накнаде зараде, трошкове превоза, примања Управног и

Надзорног одбора, накнаде по основу Уговора о ауторском хонорару и делу, књижење насталих пословних промена, сачињавање потребне рачуноводствене документације у складу са Законом и сл.

Одсек је у свом раду учествовао у састављању финансијских извештаја по основу пројеката везаних за склопљене уговоре са Фондом, као и у састављању финансијског плана и плана набавки за подношење пријава на конкурсима за пројекте (Министарство за културу, ИПА).

У оквиру послова јавне набавке спроведено је 42 поступка, различитих по врсти, предмету набавке и вредности. Поступци су спроведени сходно опредељеним вредностима у Плану набавки, у складу са расположивим средствима из Финансијског плана.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ВЛАДА
АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ
21000 НОВИ САД

Булевар Михајла Пупина 16
Број: 023-13/2012
Дана: 25. јануара 2012. године

Република Србија
Аутономна Покрајина Војводина
Покрајински завод за заштиту природе
Нови Сад

Број 02-2161/2
Датум 30.1.2012

**ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА
УРБАНИЗАМ, ГРАДИТЕЉСТВО И
ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ**

Доставља се **РЕШЕЊЕ О ДАВАЊУ САГЛАСНОСТИ НА ПРОГРАМ
ЗАШТИТЕ ПРИРОДНИХ ДОБАРА ПОКРАЈИНСКОГ ЗАВОДА ЗА ЗАШТИТУ
ПРИРОДЕ ЗА 2012. ГОДИНУ**, које је Влада Аутономне Покрајине Војводине
д о н е л а на 142. седници одржаној 25. јануара 2012. године, а које ће се
објавити у "Службеном листу АП Војводине".

ДОСТАВИТИ:

1. Покрајинском секретаријату за образовање,
управу и националне заједнице
- Преводачкој служби
2. Покрајинском заводу за заштиту
природе

**СЕКРЕТАР
Владе АП Војводине**

Rudić
Романа Рудић

На основу члана 9. став 3. Покрајинске скупштинске одлуке о оснивању Покрајинског завода за заштиту природе („Службени лист АПВ“, број 2/10) и чл. 33. и 35. став 4. Покрајинске скупштинске одлуке о Влади Аутономне Покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број: 4/10),

Влада Аутономне Покрајине Војводине, на седници одржаној 25. јануара 2012. године, д о н е л а ј е

РЕШЕЊЕ

I

Даје се сагласност на Програм заштите природних добара Покрајинског завода за заштиту природе за 2012. годину, који је донео Управни одбор Покрајинског завода за заштиту природе, на седници одржаној 12.12.2011. године.

II

Ово решење објавиће се у „Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине“.

ВЛАДА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

Број: 023-13/2012
Нови Сад, 25. јануара 2012. године

